

รายงานการวิเคราะห์
เรื่อง
การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อุดมลักษณ์ บำรุงญาติ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พฤศจิกายน 2554

คำนำ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นอีกรวมมหาวิทยาลัยหนึ่งที่ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาไปสู่ มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลกของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ กำหนดทิศทางกลยุทธ์ (Strategic Direction) ของมหาวิทยาลัยในอีก 4 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2555-2558) โดยกำหนดพันธกิจและนโยบายในการบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัย คือ “เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของ ประเทศ อันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย และ อันดับ 1 ใน 400 ของโลก” ดังนั้น ในส่วนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นคณะที่สำคัญในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับแนวทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ การเป็นคณะชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทาง วิชาการ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ และระดับเอเชียอาคเนย์ โดยได้ ดำเนินการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จในระดับดี และได้ พัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ จนทำให้มีผลการปฏิบัติราชการตาม มาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์พัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบวิจัยของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น การสร้างความเป็นเลิศของการวิจัยจึงขึ้นอยู่กับการวางโครงสร้างระบบการวิจัยใน ภาพรวม ซึ่งรวมถึงนโยบายระบบการวิจัย คุณลักษณะของนักวิจัย การจัดสรรทรัพยากรการวิจัย การ บริหารงานวิจัย ตลอดจนการผสมผสานพลังระหว่างหน่วยปฏิบัติการวิจัย ในคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ร่วมด้วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันจะนำไปสู่การบรรลุตามพันธกิจหลักของ มหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก” ต่อไป

อุดมลักษณ์ บำรุงญาติ
พฤศจิกายน 2554

กิตติกรรมประกาศ

งานวิเคราะห์เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นี้ เป็นการพัฒนางานจากงานประจำสู่งานระดับการวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทำงานวิเคราะห์นี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี อายุวัฒน์ ผู้ให้คำแนะนำงานวิเคราะห์

ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจาก นางสาวขวัญนคร สอนหมั่น นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการ ที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับงานวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และยังได้รับความร่วมมือจากผู้ช่วยนักวิจัย คือ นางสาววนิษา ณรงค์ชัย นางสาวรัญญา พรหมสาขา ณ สกลนคร จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ และสุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ในเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นอย่างดี

อุดมลักษณ์ บำรุงญาติ
พฤศจิกายน 2554

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิเคราะห์	4
3. วัตถุประสงค์การวิเคราะห์	4
4. ขอบเขตการวิเคราะห์	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิเคราะห์	5
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. การวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา	7
2. การวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	13
3. การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิเคราะห์	
1. รูปแบบการวิเคราะห์	29
2. หน่วยในการวิเคราะห์	29
3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์	29
4. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	30
7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์	31
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	
1. บริบทของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	32
2. ศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	36
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	49
บทที่ 8 สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	
1. สรุปผลการวิเคราะห์	54
2. ข้อเสนอแนะ	57
เอกสารอ้างอิง	59

สารบัญรูปร่าง

แผนภาพที่ 1	โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	หน้า 35
-------------	--	------------

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 4.1	ร้อยละงานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ	38
ตารางที่ 4.2	ร้อยละการเผยแพร่ผลงานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ	43
ตารางที่ 4.3	ร้อยละการประเมินด้านการวิจัย จำแนกตามตัวชี้วัดและปีงบประมาณ	47

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่างๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrial economy and society) สู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy and society) ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ใหม่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น (วิจิต กำมันตะคุณ, 2550) จากการศึกษาและการพัฒนาที่เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ขณะเดียวกันยังได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยในวันนี้ว่าจะเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญของโอกาสต่างๆ ในวันพรุ่งนี้ หลายประเทศจึงพยายามคิดค้นประเด็นงานวิจัยใหม่ๆ ที่สำคัญของประเทศเพื่อให้ งานวิจัยที่มีอยู่จะสามารถพัฒนาก้าวข้ามพรมแดนแห่งความรู้และนำมา ซึ่งประโยชน์กลับสู่ประเทศของตน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548)

การเล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิจัยจะเห็นได้จากแนวนโยบายหรือแผนงานของหน่วยงานต่างๆ ไม่เว้นแม้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ได้ดำเนินการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ขึ้น โดยมีกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อให้ระดับอุดมศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและสนับสนุนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550) กล่าวไว้ในส่วนบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศว่า อุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพของประเทศในเวทีสากล ผ่านการสร้างและพัฒนากำลังคน และการสร้างความรู้และนวัตกรรมผ่านระบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อประโยชน์ในภาคการผลิตโครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยพบว่า มหาวิทยาลัยไทยไม่ติดกลุ่มมหาวิทยาลัยชั้นนำ ที่มีคุณภาพทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของประเทศต่ำ โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับท้ายๆ ของประเทศที่ได้รับการจัดอันดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากจำนวนบุคลากรการวิจัย ผลงานตีพิมพ์ทางวิชาการ สิทธิบัตร รวมทั้งการลงทุนของรัฐในกิจการวิจัยและพัฒนา ในฐานะที่อุดมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิจัยของประเทศ การสร้างความเป็นเลิศของการวิจัยของอุดมศึกษาจึงขึ้นอยู่กับการวางโครงสร้างระบบวิจัยในภาพรวม ซึ่งรวมถึงนโยบายระบบวิจัย การจัดสรรทรัพยากรวิจัย การบริหารจัดการทุนวิจัย ตลอดจนการประสานพลังระหว่างหน่วยปฏิบัติการวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นอีกมหาวิทยาลัยหนึ่งดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาไปสู่ มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลกของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดทิศทางกลยุทธ์ (Strategic Direction) ของมหาวิทยาลัยในอีก 4 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2555-2558) โดยกำหนดพันธกิจและนโยบายในการบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัย คือ “เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ อันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย และ อันดับ 1 ใน 400 ของโลก” (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554) อนึ่งเพื่อให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง

สามารถแก้ไขปัญหาและจุดอ่อนที่สำคัญของมหาวิทยาลัย เพื่อรักษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ภายในเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2555-2558) กล่าวคือ เพื่อให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพมาตรฐานความเป็นเลิศ มีบทบาทในการชั้นนำ ตอบสนองความต้องการและเตือนสติของสังคม เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ขณะเดียวกันเพื่อให้การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่เป้าหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึงประเด็นเป้าหมายรองที่สำคัญและเกี่ยวข้องอีก 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) เป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (2) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีสุขภาพ และการจัดการองค์กรที่ดี สามารถเป็นต้นแบบที่ดี (3) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ทรัพยากรคน และทรัพยากรเงิน ทางปัญญา เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและพึ่งตนเองได้ การบริหารงานในสี่ปีข้างหน้าจากเป้าหมายของสภามหาวิทยาลัยนั้น จึงถูกกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 10 ประเด็น ยุทธศาสตร์ 24 กลยุทธ์ 91 มาตรการ 315 โครงการตัวอย่าง ที่ได้จัดทำขึ้นจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของสภามหาวิทยาลัยกำหนดยุทธศาสตร์ทุกยุทธศาสตร์ที่นำเสนอมีความสำคัญที่เท่าเทียมกัน แต่ปัจจัยที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่ง คือ บุคลากรของมหาวิทยาลัยประมาณหนึ่งหมื่นคน ทั้งอาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างทุกประเภท ที่อยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ หากบุคลากรทั้งหมดมีความสุข ก็เชื่อได้ว่า ผลงานที่เกิดขึ้นแต่ละภารกิจก็จะออกมาดี มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น ในทิศทางยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฉบับนี้ จึงได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในรูปแบบต่างๆ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบบริหารจัดการที่ดี และยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตบัณฑิตที่ดี มีการส่งเสริมให้นำเอางานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานประจำเต็มรูปแบบในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการวิจัย นอกจากการมีทรัพยากรบุคคลที่ดี การมีวัสดุที่ดี หรือมีนักเรียนที่ดีเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และโปรแกรมหลังปริญญาเอก ก็จะช่วยให้การทำงานของอาจารย์และบุคลากรง่ายขึ้น ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตบัณฑิตที่ดี และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนานักศึกษา ได้นำเสนอรายละเอียดในการที่จะมีกลไกในการรับนักศึกษาที่เรียนดี เรียนเก่งเข้ามาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มีความร่มรื่นและบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดีภายในมหาวิทยาลัย การพัฒนาให้มหาวิทยาลัยเป็นบ้านแห่งที่สองตลอดจนความอบอุ่นที่ได้รับจากรุ่นพี่ อาจารย์ และบุคลากรทุกคน จะช่วยให้นักศึกษาคลายความคิดถึงบ้าน หนึ่งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก จึงได้ให้ความสำคัญในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการวิจัย ไปมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์อื่นๆ โดยมีเป้าประสงค์สำคัญ คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบในการนำเอาหลักการของการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานประจำ และการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปสู่ “มหาวิทยาลัยที่ใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนา (Research Based University)” ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ คือ (1) พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก (2) การสร้างบรรยากาศการวิจัยที่เอื้อต่อนักวิจัยให้สามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ (3) การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย (4) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศและภูมิภาคอย่างยั่งยืน (5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภาครัฐ สถานประกอบการ ภาคธุรกิจ และชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างยั่งยืน และ (6) การขับเคลื่อนโครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

เมื่อมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นคณะที่สำคัญในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับแนวทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ การเป็นคณะชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ และระดับเอเชียอาคเนย์ โดยมีพันธกิจเพื่อ (1) การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความรู้คู่คุณธรรม (2) การกระจายโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาสู่ปวงชน (3) วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม (4) สร้างความร่วมมือทางวิชาการทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัยกับต่างประเทศ (5) เสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (6) ทำนุบำรุง อนุรักษ์ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมดีงาม โดยเฉพาะจากภาคอีสาน จึงถือได้ว่าการวิจัยเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งควบคู่ไปกับภารกิจอื่นๆ ข้าราชการ และบุคลากรในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงจำเป็นต้องทำงานวิจัยอย่างจริงจัง โดยวางเป้าหมายและกำหนดทิศทางการวิจัยของตนเองอย่างชัดเจน ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เรื่องการวิจัยและพัฒนาที่สร้างองค์ความรู้ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน กล่าวคือ (1) มีหน่วยงานสนับสนุนการวิจัยในโครงการสร้างการบริหารงาน เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิจัยและสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย (2) มีบรรยากาศการวิจัยที่เอื้อให้บุคลากรสายผู้สอน สายสนับสนุน ตลอดจนนักศึกษาสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ (3) มีพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของบุคลากรทั้งสายผู้สอน สายสนับสนุน ตลอดจนนักศึกษา (4) มีการนำผลจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและภูมิภาคอย่างยั่งยืน (5) มีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และ/หรือเผยแพร่ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น (6) มีอาจารย์ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และ (7) เป็นศูนย์กลางในการพัฒนางานวิจัยด้านภาษา สังคมและพหุวัฒนธรรมในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและนานาชาติ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ดำเนินการบริหารจัดการงานวิจัยมาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จในระดับดี ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา สมศ. ปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรียงลำดับคุณภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ติดระดับ Top 10 จากทั้งหมด 22 คณะ ซึ่งมีคะแนนผลการประเมินเฉลี่ยจาก 18 ตัวชี้วัด ระดับการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าคะแนนเท่ากับ 4.29) อนึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังมีจุดเด่นด้านการวิจัย คือ เป็นคณะที่มีเครือข่ายงานวิจัยระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยมีงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 7.86 ซึ่งเป็นงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ มากถึงร้อยละ 27.42 (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553) ส่วนผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2554 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สรุปรายละเอียดตามตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการตามมาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ ได้ดังนี้ ในปีงบประมาณ 2552 ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.39) ในปีงบประมาณ 2553 จำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 17 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.12) ในปีงบประมาณ 2554 จำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 20 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.07)

จากผลการประเมินดังกล่าวข้างต้นแสดงว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจนทำให้มีผลการปฏิบัติราชการตามมาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์พัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ จนทำให้ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 - 2551 โดดเด่นอย่างมาก นั้นหมายถึง มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ความสำคัญกับงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นและจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอก สำหรับอาจารย์ประจำสูงกว่าคณาจารย์ในคณะต่างๆ จึงแสดงให้เห็นว่า ศักยภาพด้านการวิจัยของอาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นยังมีแนวโน้มที่จะพัฒนาให้อยู่ในระดับดีมากต่อไป อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะจากผลการปฏิบัติราชการดังกล่าวว่า แม้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจะให้เงินสนับสนุนงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกของอาจารย์ประจำสูง แต่กลับพบว่าจำนวนผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำไปใช้ประโยชน์ของอาจารย์ประจำกลับมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนทุนที่ได้รับ อีกทั้งจำนวนงบประมาณที่ได้รับอาจจะไม่ต่อเนื่อง เช่น อาจมีเฉพาะกิจโครงการ หรือปีงบประมาณ รวมกับการขาดความพร้อมและความเต็มใจของบุคลากรทุกฝ่ายทั้งด้านอาจารย์และผู้สนับสนุน และแต่ละกลุ่มอาจมีความสนใจที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสนองความต้องการส่วนบุคคลมากกว่ามองถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยเห็นว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น การสร้างความเป็นเลิศของการวิจัยจึงขึ้นอยู่กับ การวางโครงสร้างระบบการวิจัยในภาพรวม ซึ่งรวมถึงนโยบายระบบการวิจัย คุณลักษณะของนักวิจัย การจัดสรรทรัพยากรการวิจัย การบริหารงานวิจัย ตลอดจนการประสานพลังระหว่างหน่วยปฏิบัติการวิจัย ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันจะนำไปสู่การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก” ต่อไป

2. คำถามการวิเคราะห์

- 2.1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีศักยภาพการวิจัยเพียงไร
- 2.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก” เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิเคราะห์

- 3.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 3.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. ขอบเขตการวิเคราะห์

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก”

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2554

4.4 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 คือการศึกษาศักยภาพการวิจัย จากข้อมูลทุติยภูมิในเรื่องงานวิจัยของข้าราชการและพนักงาน (ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน) ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 117 คน ในส่วนระยะที่ 2 คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการใช้การสัมภาษณ์จากคณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ บุคลากรการวิจัย และเจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการ รวมทั้งสิ้น 12 คน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบข้อมูลศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก” ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านบุคลากรการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการกระตุ้นให้บุคลากรการวิจัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญแห่งตนในบทบาทและหน้าที่อันพึงปฏิบัติ ช่วยปลูกฝังพฤติกรรม การค้นคว้าและแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยของบุคลากรการวิจัยในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการแก้ปัญหาสังคม เพื่อยกระดับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลกได้ในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบสนับสนุนและระบบสร้างแรงจูงใจจะเป็นแนวทางให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรการวิจัยให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ หรือเร่งพัฒนาคุณภาพของบุคลากรการวิจัย

5.3 ได้แนวทางสำหรับงานวิจัยภายในระดับคณะ หรือมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนอื่นๆ ที่มีพันธกิจด้านการวิจัย สามารถนำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยที่เป็นผลจากการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจการตัดสินใจเพื่อประยุกต์ใช้ให้มีความสอดคล้องเหมาะสม มีประโยชน์และเป็นไปได้ตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

6.1 ศักยภาพการวิจัย หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการวิจัยของข้าราชการ ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.2 ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำเกี่ยวกับนโยบายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านทิศทางการวิจัยของคณะ 2) ด้านบุคลากรการวิจัย 3) ด้านระบบสนับสนุนและระบบสร้างแรงจูงใจ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

6.3 การพัฒนาศักยภาพการวิจัย หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถในการปฏิบัติการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.4 บุคลากรการวิจัย หมายถึง ข้าราชการ ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน ในที่นี้หมายถึง อาจารย์ นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย พนักงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 มี หัวข้อที่จะกล่าวถึง ดังนี้ คือ

- 1) การวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา
 - 1.1) ความเป็นผู้นำด้านการวิจัย
 - 1.2) บทบาทและทิศทางด้านการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไทย
 - 1.3) การประเมินด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาจากหน่วยงานภายนอก
- 2) การวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 2.1) ปณิธานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 2.2) พัฒนาการด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 2.3) การจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก
 - 2.4) มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย
 - 2.5) สถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- 2.6) การประเมินคุณภาพภายในด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

- 3) การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

- 3.1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการวิจัย
- 3.2) การบริหารงานวิจัย
- 3.3) ปัจจัยด้านนโยบายและแผนงานระดับประเทศ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา

ศักยภาพการวิจัยในระดับอุดมศึกษา

1.. การวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ความเป็นผู้นำด้านการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียน พร้อมทั้งทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ สร้าง ตลอดจนเผยแพร่ ความรู้ ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อหาคำตอบให้กับปรากฏการณ์ต่างๆของสังคม อนึ่งสถานภาพภายในประเทศเองยังคงมีปัญหาคูณภาพของคนอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นภาพสะท้อนจากผลิตภาพของแรงงานไทย ซึ่งยังมีประสิทธิภาพต่ำเมื่อเทียบกับหลายๆ ประเทศ ความอ่อนแอของการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและการวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศยังคงเป็นจุดดุดั้ง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) ในขณะที่ประเทศมีสภาพปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น สถาบันอุดมศึกษาไทยคงจะเพิกเฉยต่อการพัฒนาการในระดับอุดมศึกษาสากลมิได้ จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า วงการอุดมศึกษาโลกมีจุดเน้นและนวัตกรรมหลายประการ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ เช่น แนวทางการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ การเฟ้นหานักศึกษาเชิงรุก และกระบวนการให้ได้มาซึ่งความเป็นเลิศทางการวิจัย ซึ่งในด้านการวิจัยนั้น ในอดีตนั้นมีการพิจารณาภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา เพียง 4 ประการ คือ (1) การสอน (2) การวิจัย (3) การ

บริการวิชาการแก่สังคม และ (4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายได้ถือเอา การสอนเป็นภารกิจที่สำคัญอันแรก และได้กระทำมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด โดยถือกันว่า การสอนเป็น วิธีการถ่ายทอดวิทยาการจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป ไปเป็นการดำรงรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่ในสังคม ความรู้ที่ถ่ายทอดนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสมบูรณ์ตายตัว ไม่มีข้อโต้แย้งมากนัก ซึ่งได้รับการวิพากษ์ ว่าเป็นสาเหตุให้ความรู้จึงขยายตัวได้ช้าในระยะแรก (สุภางค์ จันทวานิช, 2526) แต่หลังจากสมัยปฏิวัติ อุตสาหกรรมเป็นต้นมา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) ถูกจัดให้เป็นพื้นฐานของการ วิจัยในปัจจุบัน ได้เข้ามามีบทบาทในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้วิทยาการของ โลกได้เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว และเริ่มมีบทบาทในสถาบันอุดมศึกษาอย่างจริงจังหลังจากยุคกลาง (Middle age) ดังที่ Kerr (1964) ได้กล่าวว่า รูปแบบของมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่งเมื่อเข้าสู่ ยุคใหม่ ในช่วง ค.ศ.1800 และภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา สถาบันที่เคยเน้นเรื่องงานสอนก็ พยายามเปลี่ยนแปลงให้เป็นสถาบันที่เน้นการวิจัย ทั้งนี้เพื่อดึงดูดอาจารย์ผู้สอนให้ทำงานวิจัยมากขึ้น มหาวิทยาลัยต่างๆก็พยายามจะเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น แม้ว่าบางแห่งจะไม่มีความพร้อมก็ตาม อย่างน้อย ที่สุดก็ขอให้การทำการวิจัยหรือจัดพิมพ์หนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นมา (Martin, 1969)

การที่สถาบันอุดมศึกษาในช่วงดังกล่าวเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย ทำให้บทบาทเดิม ของสถาบันอุดมศึกษาที่แต่ก่อนเน้นการรักษา และถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ซึ่งก็คืองานสอนเป็นส่วนใหญ่ได้ ขยายบทบาทเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการค้นคว้าแสวงหาบรรยากาศให้เอื้อต่อการค้นคว้าวิจัยของนักวิชาการ อาจารย์และนักวิจัยที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาโดยให้มีผลต่อเนื่องถึงอนาคตในการบุกเบิก ค้นคว้า แสวงหา ความรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้ของมนุษยชาติ ทำหน้าที่อนุรักษ์ ถ่ายทอดและขยายองค์ความรู้ให้กับสังคมตลอดไป ดังนั้นในปัจจุบันจึงถือว่าการวิจัยนั้นมีความสำคัญเท่า เทียมการสอน ไม่ควรพิจารณาให้งานใดยิ่งหย่อนกว่ากัน งานทั้งสองประเภทจะต้องอาศัยพลังสติปัญญา และความคิดเท่าเทียมกันสอดคล้องกับที่ Appleby (1973) ได้กล่าวว่า งานวิจัยยังถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ที่สุดของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ถ้าไม่มีการวิจัยแล้วความที่มีอยู่ย่อมจะไม่เพียงพอและในที่สุดก็จะ กลายเป็นคนโง่เขลาไปได้

จึงสรุปได้ว่า การวิจัยเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากการวิจัย เป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การบุกเบิกและแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าแก่สังคม ขณะเดียวกัน บุคลากรของ สถาบันการศึกษาก็จะได้เพิ่มพูนสติปัญญาและสามารถถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนนำความรู้นั้นไป ประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการของสังคม ซึ่งมีความสำคัญเทียบเท่ากับการสอน (Appleby, 1973) ดังนั้น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลง ดังที่ ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย (2544) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ความรู้เป็นของสากลและเกิดขึ้นอยู่ ตลอดเวลา เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ในการสร้างข้อมูล การสื่อสาร การถกเถียง และ การสร้างความรู้ใหม่ๆ ถ้าหากประเทศไทยจะเป็น Knowledge Society เราจะต้องสร้างความรู้ให้ได้มาก ที่สุดในทุกเวลา ทุกสถานที่ และทำให้เกิดอย่างกว้างขวาง มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ดีที่สุด ในการสั่งสม ความรู้ ฉะนั้นการวิจัยจึงควรได้รับการสนับสนุน และแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาให้มีความ เหมาะสมอยู่เสมอ ด้วยความจริงที่ว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีความพร้อมในการวิจัยมากกว่า สถาบันอื่นๆ กล่าวคือ เป็นสถาบันที่อยู่ในฐานะเป็นผู้นำและมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นแหล่งรวม นักวิชาการ รวมทั้งมีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการอย่างเพียงพอแก่การทำวิจัย ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษา จึงมีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำสำหรับดำเนินงานทางด้านวิจัย

1.2 บทบาทและทิศทางการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไทย

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับสูงที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศที่สำคัญ รวมทั้งการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดขึ้นอันจะเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถทางวิชาการระดับสูงในสาขาวิชาการต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือและฐานกำลังอำนาจทางความรู้ ความคิด และเทคโนโลยีระดับสูง เมื่อพิจารณาภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดไว้ 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะเห็นว่า การสอนเป็นภารกิจหลักและกระทำอย่างต่อเนื่องในระยะแรก คือเน้นการรักษาและการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ต่อมาได้ขยายบทบาทเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ให้กับสังคม นอกจากนี้ยังจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการแสวงหาค้นคว้าวิจัยของนักวิชาการ อาจารย์ หรือนักวิจัยที่อยู่ในสถาบันนั้นๆ โดยให้มีผลต่อเนื่องถึงอนาคตในการบุกเบิกคิดค้น แสวงหาความรู้อย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้เพื่อแสดงว่า สถาบันอุดมศึกษานั้นเป็นแหล่งสะสมความรู้ของมนุษยชาติ ทำหน้าที่อนุรักษ์ ถ่ายทอด และขยายองค์ความรู้ให้กับสังคมตลอดไป ดังที่ Appleby (1973) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันถือว่า การวิจัยเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การบุกเบิกและแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม ขณะเดียวกันบุคลากรของสถาบันการศึกษา ก็ได้เพิ่มพูนสติปัญญาและสามารถถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ ตรงตามความต้องการของสังคม การวิจัยจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาไทย ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของการวิจัยในประเทศ 5 ด้าน ดังนี้

1) การวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ เป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาประเทศ ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาและในการพัฒนาในหลายแง่หลายมุม การรู้สาเหตุของปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหาแต่ละเรื่องแต่ละด้าน การรู้ทางเลือกต่างๆ ในการแก้ปัญหา ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก การปฏิบัติ ในการแก้ปัญหาให้เป็นผลการแก้ปัญหาในขั้นตอนการปฏิบัติ การประเมินผลการปฏิบัติ ตลอดจนการปรับกลไกหรือวิธีการในการแก้ปัญหา

2) การวิจัยเพื่อจัดการความรู้ ปัจจุบันความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ยังมีลักษณะคล้ายมีชีวิตคือ เกิดใหม่ได้ ใช้งานได้ และดับได้ ความรู้บางอย่างที่ใช้ได้อยู่ในช่วงเวลาหนึ่งจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่จริง ไม่ใช่ความรู้และใช้ไม่ได้ในเวลาต่อไป ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการย่อยความรู้และปรับให้อยู่ในรูปที่ใช้ได้ง่ายและกระบวนการในการย่อยความรู้ต้องอาศัยกระบวนการวิจัยทั้งการวิจัยเอกสารหรือวิจัยข้อมูล

3) การวิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้วยวิธีที่ง่ายและไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการสร้างสมรรถนะในการหา เลือกพิจารณาและใช้ความรู้ การสอนทั้งในระดับพื้นฐานและระดับอุดมศึกษานั้น การบรรยายต้องไม่ใช่วิธีหลักที่ผู้เรียนเพียงฟัง จด และท่องจำข้อความรู้จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และรู้เท่าทันความรู้ การเรียนด้วยตนเองที่อาศัยการสืบสอบและค้นคว้านอกตำราเรียนด้วย โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการค้นหา ตีค่าและเลือกเชื่อการศึกษาด้วยการวิจัยเป็นฐานจะช่วยให้ได้บุคคลที่มีวิจารณญาณ สามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมได้เมื่อไปปฏิบัติงานใดๆ ก็สามารถติดตามและใช้ความรู้ที่ทันสมัยได้

4) การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างพลัง ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ หากเรียนรู้และใช้กระบวนการวิจัยก็จะสามารถประเมินงานของตนเอง มีความคิดริเริ่มและนวัตกรรมในการปรับปรุงงานของตนเอง เป็นพลังในการทำให้สามารถปฏิบัติงานของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

5) การวิจัยเป็นเครื่องยนต์ขับเคลื่อนการแข่งขัน การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับชาติ ระดับหน่วยงานและระดับบุคคล หากประเทศไทยมีระบบการศึกษาที่ดี ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างทรัพยากรบุคคลให้เป็นผู้มีปัญญาและความสามารถตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีองค์กรที่เรียนรู้ มีการวิจัยและพัฒนา สร้างผลผลิตที่มีความใหม่ มีคุณภาพดีขึ้นกว่าผลผลิตเดิมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถใช้และสร้างเทคโนโลยีขั้นสูง และใช้ภูมิปัญญาไทยได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีบทบาทในการสร้างความรู้ บทบาทในการสร้างคุณลักษณะของคน บทบาทในการสร้างความสามารถในการจัดการความรู้ และบทบาทของการเป็นเครื่องมือในการสร้างพลัง ซึ่งในระหว่างที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการชี้นำสังคม และสังคมโดยทั่วไปให้การและให้ความสำคัญสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง (วันชัย ศิริชนะ, 2540) ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยต่างพัฒนาบทบาททางด้านการวิจัยของตนและวางเป้าหมายที่จะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยเพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านการวิจัยให้แก่บุคลากรและนักวิจัย มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนให้การสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยแก่นักวิชาการ อาจารย์ หรือนักวิจัยในสถาบันนั้นๆ ซึ่ง วิจารย์ พานิช (2540) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในมหาวิทยาลัยว่า การที่จะทำให้การวิจัยในมหาวิทยาลัยมีคุณภาพและเจริญก้าวหน้าขึ้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์กรในมหาวิทยาลัยที่ทำงานวิจัยสามารถระดมองค์ความรู้ความสามารถและทำงานวิจัยได้อย่างจริงจัง โดยเชื่อมโยงกับการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาเอกได้ ส่วนนักวิจัยใหม่ๆ จะต้องสร้างทีมงานวิจัยกับนักวิจัยที่เก่ง นั่นคือ เข้าไปฝึกกับนักวิจัยที่มีประสบการณ์และมีความสามารถ ต้องยึดหลักคุณภาพ ยึดหลักคุณความดี (Merit) ส่วนด้านการวิจัยนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมองการวิจัยในภาพที่ผสมผสานไปกับการสอนและการกิจอื่นๆ ของสถาบันด้วย และการวิจัยในอนาคตควรเป็นการวิจัยที่ครอบคลุมในประเด็นเรื่องต่อไปนี้ คือ การจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ความเป็นอิสระของสถาบัน ความร่วมมือกับท้องถิ่น และชุมชนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการเพิ่มพูนคุณภาพของบัณฑิตในระดับอุดมศึกษาในทัศนะของ อมรวิรัช นาคทรพรพ (2545) เกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการวิจัย กล่าวว่า ควรเน้นความเป็นอิสระในการประสานและผลักดันงานวิจัยใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มที่พยายามวางเงื่อนไขให้เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคีต่างๆ โดยเฉพาะภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตร ศรีสอ้าน (2518) ที่กล่าวถึงการที่สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถดำเนินภารกิจให้บรรลุตามความมุ่งหมายตามหน้าที่หลักด้านการสอน การวิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดมั่นในหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) และเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) ซึ่งเสรีภาพทางการสอนและวิจัยเป็นหัวใจของเสรีภาพทางวิชาการ เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางความคิดและวิทยาการ เสรีภาพทางด้านนี้ ครอบคลุมทั้งคณาจารย์และนิสิตนักศึกษาในการที่จะแสวงหาความรู้และความจริง โดยปราศจากการก้าวก่ายและควบคุมจากอิทธิพลภายนอก สถาบันอุดมศึกษาต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่างการสอนและวิจัยไว้ให้ได้

การวิจัยจึงเป็นรากฐานในการพัฒนาสังคม สามารถแสดงบทบาทเพื่อสนองต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานทั้งทางด้านวัตถุ และด้านวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นแกนหลักในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงมีบทบาทหน้าที่ในการวิจัย ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ในการผลักดันการวิจัยให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติ ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2546) ให้ทัศนะว่า มหาวิทยาลัยจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบวิจัยของประเทศ ณ ทุกจุดหรือทุกองค์ประกอบ มิใช่ทำหน้าที่เพียงเป็นหน่วยงานที่ทำงานวิจัยเท่านั้น แต่ต้องเข้าไปร่วมพัฒนานโยบาย พัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยพัฒนาผู้ใช้ผลงานวิจัย (Demand-side Management) พัฒนาระบบข้อมูล และทำหน้าที่ประเมินและติดตามผลระบบวิจัยอันเป็นภาพใหญ่ของประเทศ มหาวิทยาลัยต้องไม่เป็นแค่ “กรรมกร” ของระบบวิจัยหรือระบบความรู้ แต่จะต้องร่วมเป็น “สมอง” ของระบบวิจัยหรือระบบความรู้ของประเทศด้วย สอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช์ (2546) ที่กล่าว มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่พัฒนากำลังคนรุ่นใหม่ให้สนองความต้องการของประเทศ ความคาดหวังที่สังคมมีต่อมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้นี้จึงมุ่งไปที่คุณภาพของผลงานวิจัย บัณฑิต คณาจารย์และรวมถึงคุณภาพของผลผลิตที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณภาพของวิทยานิพนธ์และบริการวิชาการ การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมงานวิจัยและผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัย จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการสร้างอนาคตของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเห็นว่า คณาจารย์ บุคลากรการวิจัยและนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความจำเป็นที่ต้องทำงานวิจัย และใช้ศักยภาพที่อยู่ในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูง เพื่อจะได้มีส่วนค้นคว้าหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สังคม นอกจากนั้นควรเป็นผู้นำผลงานวิจัยและความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 การประเมินด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาจากหน่วยงานภายนอก

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งถูกประเมินโดยองค์กรภายนอกอย่างเป็นทางการ 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ทั้งสามหน่วยงานมีภาระหน้าที่ในการประเมินมหาวิทยาลัยเหมือนกันเพียงแต่มีเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ กล่าวคือ สกอ. กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สมศ. กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกในรอบ 5 ปี และ ก.พ.ร. กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ

1.3.1 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในการประเมินคุณภาพรอบสาม สกอ. ได้นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลการประเมินคุณภาพออนไลน์ และการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-SAR) หรือที่รู้จักกันในชื่อฐานข้อมูล CHE QA Online ของ สกอ. และได้มีการปรับลดตัวบ่งชี้ลงไปเป็น 22 ตัวชี้วัด โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่ดี เพื่อนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามความเชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มสถาบันและสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานต่างๆ ได้ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินใหม่ยังคงมี 9 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 22 ตัว (ซึ่งจำนวนตัวบ่งชี้ลดจากเดิมราวร้อยละ 50) โดยการประเมินด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาจาก สกอ. คือองค์ประกอบที่ 4 มีชื่อตัวบ่งชี้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 4

- 4.1 ระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
- 4.2 ระบบและกลไกจัดการความรู้
- 4.3 เงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ต่อจำนวนอาจารย์ประจำและ

นักวิจัย

1.3.2 สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ในการประเมิน

คุณภาพภายนอกรอบสาม สมศ. จึงได้แบ่งกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาใหม่ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยเพิ่มประเภทย่อยภายใต้กลุ่มสถาบันบางกลุ่ม เพื่อให้ตรงกับพันธกิจของสถาบันมากขึ้น จะให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถเลือกกลุ่มสถาบันได้ตรงกับจุดเน้นที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทุกกลุ่ม สามารถมีความเป็นเลิศได้ตามจุดเน้นและศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความงดงามที่แตกต่างหลากหลาย สมศ. จึงแบ่งกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านคุณภาพบัณฑิต งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน ด้านการประกันและพัฒนาคุณภาพภายใน รวมจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 28 ตัวชี้วัด โดยการประเมินด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาจาก สมศ. มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 5 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่

ตัวชี้วัดที่ 6 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัดที่ 7 ผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ

1.3.3 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สถาบันอุดมศึกษาได้

จัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการระหว่างอธิการบดีแต่ละมหาวิทยาลัยกับเลขาธิการคณะกรรมการ การอุดมศึกษา และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการองค์กรและรายงานผลการปฏิบัติราชการของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทันเวลา ข้อมูลถูกต้อง สมบูรณ์ หลากๆ สถาบันอุดมศึกษาจึงกำหนดให้คณะหน่วยงานภายในสถาบันอุดมศึกษาได้จัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งประกอบด้วยมิติ 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิผล มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ มิติที่ 4 มิติด้านการพัฒนาองค์กร รวมทั้งสิ้น 19 ตัวชี้วัด โดยการประเมินด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาจาก กพร. อยู่ในมิติที่ 4 มีทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 4.2.1 วิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

ตัวชี้วัดที่ 4.2.2 งานวิจัยที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเด่นชัดในระดับชาติหรือนานาชาติ

ตัวชี้วัดที่ 4.2.3 ผลงานวิจัยที่ได้รับการจดลิขสิทธิ์และ/หรือได้รับคุณภาพจากหน่วยงานที่

เชื่อถือได้

ตัวชี้วัดที่ 4.2.4 ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation)

2. การวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.1 ปณิธานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2507 ตามนโยบายการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่ส่วนภูมิภาค ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังกระแสพระราชดำริแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในวันเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดมหาวิทยาลัยขอนแก่นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2510 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า

“การตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่งนั้นเป็นคุณอย่างยิ่ง เพราะทำให้การศึกษาชั้นสูงขยายออกไปถึงภูมิภาคที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งต่อไปจะเป็นผลดีแก่การพัฒนา ยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคนี้ เป็นอย่างยิ่ง ความสำเร็จในการตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงเป็นความสำเร็จที่ทุกคนควรจะยินดี”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีปณิธานในการเป็นศูนย์รวมทางความคิด สติปัญญาของสังคม และเป็นศูนย์รวมการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่นยึดมั่นในความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศทั่วโลกเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกับกลุ่มประเทศอินโดจีน เป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งเชื่อมโยงความรู้ทางอินโดจีนอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นกลไกในการพัฒนาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการทุกสาขา รวมทั้งการวางรากฐานให้เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของภูมิภาคโดยอาศัยความร่วมมือ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น พึงเป็นผู้ที่ก่อปรด้วย วิทยา จริยา และปัญญา อันที่จะสามารถประยุกต์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภูมิภาคแก่ประเทศชาติและขยายสู่ความเป็นสากลต่อไป

นอกจากนี้ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อ “เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ อันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย อันดับ 1 ใน 400 ของโลก” ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มาตรฐาน ความเป็นเลิศ มีบทบาทในการชั้นนำ ตอบสนองความต้องการและเตือนสติของสังคม เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ขณะเดียวกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่เป้าหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยยังคำนึงถึงประเด็นเป้าหมายรองที่สำคัญและเกี่ยวข้องอีก 3 ประเด็นประกอบด้วย

- 1) เป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน
- 2) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีสุขภาวะ และการจัดการองค์กรที่ดี สามารถเป็นต้นแบบที่ดี
- 3) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ทรัพย์สิน และ

ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและพึ่งตนเองได้

พร้อมทั้งได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่า “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำระดับโลก” ซึ่งมีคำอธิบายวิสัยทัศน์ ภายในปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำระดับโลกโดยเทียบเคียงจากการจัดอันดับของสถาบันภายนอกกว่าเป็นอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย อันดับ 1 ใน 400 ของโลก มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน การวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม เชื่อมโยงกับการบริการวิชาการ การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ถวายเทคโนโลยี และการแก้ไข พัฒนาในพื้นที่จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับการยกย่องในระดับชาติและระดับนานาชาติว่าเป็นองค์กรที่มีคุณภาพการศึกษา การวิจัย การบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล ตลอดจนมี

ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ทรัพยากร และทรัพยากรทางปัญญา เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและพึ่งพาตนเองได้ บุคลากรมีความรู้ความสามารถสูง มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีในการทำงาน เป็นองค์กรที่มีสุขภาวะที่ดี มีบรรยากาศทางวิชาการบนพื้นฐานของ ความรักดีและผูกพันต่อองค์กร

2.2 พัฒนาการด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีพัฒนาการด้านการวิจัยมาโดยลำดับตั้งแต่วันที่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ในที่นี้ แบ่งพัฒนาการตามผลสัมฤทธิ์ของมหาวิทยาลัยได้ 3 ยุคดังนี้

ยุคที่หนึ่ง : ทศวรรษที่หนึ่งและสอง มหาวิทยาลัยแห่งแรกและชั้นนำของภูมิภาคของประเทศ

พัฒนาการมหาวิทยาลัยขอนแก่นในยุคที่หนึ่ง ในทศวรรษที่หนึ่งและสอง (พ.ศ. 2507-2526) เป็นยุคแห่งการก่อตั้งและขยายตัวมหาวิทยาลัย

ทศวรรษที่หนึ่ง (พ.ศ. 2507-2516) ทศวรรษของการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในยุคเริ่มก่อตั้ง มี 3 คณะวิชา คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนคณะวิทยาศาสตร์-อักษรศาสตร์ ทำหน้าที่สอนในรายวิชาพื้นฐานยังไม่ได้รับนักศึกษา ทั้งนี้ในทศวรรษแรกมหาวิทยาลัยขอนแก่นผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีรุ่นแรกในปีการศึกษา 2510 จำนวน 59 คน ระยะเวลาต่อมาได้ขยายไปสู่การจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2517-2526) ทศวรรษของการขยายตัว ในช่วงนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการขยายการศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และจัดตั้งหน่วยงานรองรับภารกิจสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ได้แก่ สำนักวิทยบริการ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันวิจัยและพัฒนา

ยุคที่สอง : ทศวรรษที่สามและสี่ มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ

พัฒนาการมหาวิทยาลัยขอนแก่นในยุคที่สอง ทศวรรษที่สามและสี่ (พ.ศ. 2527-2546) เป็นยุคแห่งการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัย

ทศวรรษที่สาม (พ.ศ. 2527-2536) ทศวรรษของการขยายตัวต่อเนื่อง ในตอนต้นของช่วงทศวรรษที่สามนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการจัดตั้งคณะ/หน่วยงาน ประกอบด้วย คณะเทคโนโลยี คณะสัตว-แพทยศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ ต่อมา มีการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนิน การจัดตั้งวิทยาลัยอุบลราชธานี และวิทยาลัยสุรนารี แล้วจึงได้แยกตัวออกเป็น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามลำดับ

ทศวรรษที่ 4 (ปี พ.ศ. 2537-2546) เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) ในทศวรรษนี้พบว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีคณะและสาขาวิชาต่างๆ ที่ค่อนข้างครอบคลุมและจัดว่าเป็น Comprehensive University ที่สำคัญของภูมิภาค มีการจัดตั้งวิทยาเขตหนองคาย คณะศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ และการจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุน การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น เช่น สำนักทะเบียนและประมวลผล สถาบันความร่วมมือ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ลุ่มน้ำโขง สถาบันสันติศึกษา (เป็นหน่วยงานในกำกับของมหาวิทยาลัย)

ยุคที่สาม : ทศวรรษที่ห้า (พ.ศ. 2547-2552) : ก้าวเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการการวิจัย และมหาวิทยาลัยชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน

ในยุคที่สาม เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จากภาวะโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร.สุมนต์ สกลไชย อธิการบดีในขณะนั้น ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย และเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน บนพื้นฐานของความรับผิดชอบในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในทศวรรษที่ห้า (พ.ศ.2547-2552) มหาวิทยาลัยขอนแก่นเริ่มมีความเข้มแข็งด้านการวิจัยต่อเนื่องมาจากท้ายทศวรรษที่สี่ที่มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางขึ้นมา 15 ศูนย์วิจัย และเป็นช่วงที่มหาวิทยาลัยเข้าสู่การประเมินอย่างเข้มข้นโดยองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและหน่วยงานอิสระ จากภายนอก การประเมินโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) องค์กรมหาชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตลอดจนการเข้าสู่การประเมินในระดับนานาชาติจากการจัดอันดับของนิตยสาร Asia week (ASIA'S BEST UNIVERSITIES 2000) และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกโดยนิตยสาร Times (World University Ranking 2006) ในช่วงนี้มหาวิทยาลัยขอนแก่นพัฒนาตนเองเข้าสู่องค์กรแห่งคุณภาพมากขึ้น มีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรโดยการยุบรวมภาควิชาใน 8 คณะ (คงเหลือ 74 ภาควิชา จากเดิม 112 ภาควิชา) ยุบกองบริการการศึกษา มีการจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น โครงการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่น และกรมส่งเสริมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานนวัตกรรมการเรียนการสอน สำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันภาษา สถาบันขงจื้อ สำนักบริหารการวิจัย สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพ สำนักงานประสานและจัดการเรื่องร้องเรียน สำนักงานกฎหมาย ตลอดจนหน่วยงานที่เป็นองค์กรในกำกับ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ สำนักงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอาคารขวัญมอ เพื่อร่วมพัฒนาและผลักดันให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นก้าวไปสู่ มหาวิทยาลัยอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย และ อันดับ 1 ใน 400 ของโลก

2.3 การจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก

การจัดลำดับมหาวิทยาลัยยอดเยี่ยมของโลกทำกันหลายสำนัก สำนักที่มีชื่อเสียงมากสำนักหนึ่งคือ The Times Higher Education Supplement (THES) ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและได้รับการยอมรับจากมหาวิทยาลัยทั่วโลก มหาวิทยาลัยขอนแก่นเองก็ได้ถูกจัดเข้าสู่อันดับโลกมาอย่างต่อเนื่องทุกปีนับแต่ปี พ.ศ.2548 (ค.ศ. 2005) ดังนี้

อันดับของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ระดับโลก	486	475	531	500+	500+	550+
ระดับเอเชีย	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
ระดับประเทศ	5	7	7	7	7	6

อันดับของมหาวิทยาลัยไทย	2009		2010	
	โลก	เอเชีย	โลก	เอเชีย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	138	30	180	28
มหาวิทยาลัยมหิดล	220	35	228	44
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	401-500	81	401-450	79
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	401-500	85	451-550	91
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	501-600	109	501-550	101
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	501-600	108	551-600	126
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	501-600	113	551-600	122

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยแห่งเอเชีย ใช้เกณฑ์ในการจัดอันดับ 4 ด้าน โดยมีตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับ 9 ตัวบ่งชี้ QS Quacquarelli Symonds ได้จัดอันดับ Asian University Rankings นับเป็นปีที่ 2 ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรฐานระดับโลก เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดอันดับมี 4 ด้าน และค่าน้ำหนักคือ 1) คุณภาพของงานวิจัย (Research Quality) 60% 2) คุณภาพของการสอน (Teaching Quality) 20% 3) ภาวะการได้งานทำของบัณฑิต (Graduate Employability) 10% 4) ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) 10% การจัดอันดับ Asian University Rankings ก็มีการกำหนดตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักที่แตกต่างจาก World University Rankings จึงมีผลทำให้บางมหาวิทยาลัยอันดับใน World Rankings และ Asian Rankings ต่างกัน

Criteria	World University Rankings		Asian University Rankings	
	Indicator	Weight	Indicator	Weight
Research Quality	Global Academic Peer Review	40%	Asian Academic Peer Review	30%
	Citation per Faculty	20%	Paper per Faculty Citation per Paper	15% 15%
Teaching Quality Student	Faculty Ratio	20%	Student Faculty Ratio	20%
Graduate Employability	Global Employer Review	10%	Asian Employer Review	10%
Internationalization	International Faculty	5%	International Faculty	2.5%
	International Students	5%	International Students	2.5%
			Inbound Exchange Students	2.5%
			Outbound Exchange Students	2.5%

2.4 มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นมหาวิทยาลัย 1 ใน 9 แห่งที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย ซึ่งเป็นโครงการที่ สกอ. มุ่งหวังให้มหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานวิจัยของประเทศไปสู่ความเป็นเลิศในระดับโลก

ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้นำเสนอโครงการวิจัยมุ่งเป้าไปจำนวนทั้งสิ้น 6 คลัสเตอร์วิจัยที่จะสามารถก้าวไปสู่การผลิตผลงานวิจัยในระดับชาติและระดับโลก ประกอบด้วย 1) คลัสเตอร์วิจัยสุขภาพจำเพาะของประชากรในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 2) คลัสเตอร์วิจัยสินค้าอาหารและอาหารสุขภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) คลัสเตอร์วิจัยการจัดการลุ่มน้ำแบบองค์รวม 4) คลัสเตอร์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) คลัสเตอร์วิจัยและพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6) คลัสเตอร์วิจัยวัสดุหน้าที่พิเศษขั้นสูง การบริหารจัดการด้านงบประมาณสำหรับโครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติจะพิจารณาจากผลงานต่างๆ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

1) สูตรการคิดงบประมาณสำหรับแต่ละมหาวิทยาลัยในส่วนของ 30%

A ผลผลิตด้านการวิจัยและนวัตกรรม รวม 60.0%			B คุณภาพการเรียนการสอน รวม 20.0%		
A1	10.0%	จำนวนผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติ	B1	5.0%	จำนวนนักศึกษา/อาจารย์
A2	5.0%	จำนวนผลงานตีพิมพ์/จำนวนอาจารย์ทั้งหมด	B2	2.5%	จำนวนอาจารย์ปริญญาเอก
A2.1	5.0%	จำนวนอาจารย์ทั้งหมด	B2.1	2.5%	จำนวนอาจารย์ปริญญาเอก/จำนวนอาจารย์ทั้งหมด
A3	5.0%	จำนวนผลงานที่อาจารย์ที่เป็นนักวิจัยหลัก	B3	2.5%	จำนวนศาสตราจารย์/จำนวนอาจารย์ทั้งหมด
A3.1	5.0%	จำนวนผลงานที่อาจารย์ที่เป็นนักวิจัยหลัก/จำนวนอาจารย์ทั้งหมด	B3.1	2.5%	จำนวนศาสตราจารย์
A4	10.0%	จำนวนครั้งของการถูกอ้างอิง/จำนวนผลงานทั้งหมด	B4	2.5%	จำนวนบัณฑิตศึกษา/จำนวนนักศึกษาทั้งหมด
A4.1	10.0%	จำนวนครั้งของการถูกอ้างอิง	B4.1	2.5%	จำนวนบัณฑิตศึกษา
A5	2.5%	ค่าเฉลี่ย Journal Impact Factor			
A5.1	2.5%	ผลรวม Journal Impact Factor	C อันดับใน THE-QS รวม 10.0%		
A6	5.0%	จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับแล้ว	C1	2.5%	ระดับของมหาวิทยาลัย
			C2	7.5%	ระดับสาขา
D ความเป็นนานาชาติ รวม 10.0%					
D1	2.5%	จำนวนนักศึกษาต่างชาติ/จำนวนนักศึกษาทั้งหมด	D2	2.5%	จำนวนนักศึกษาต่างชาติ
D2.1	2.5%	จำนวนบุคลากร อาจารย์ นักวิจัยต่างชาติ/จำนวนอาจารย์ทั้งหมด	D3	2.5%	จำนวนบุคลากร อาจารย์ นักวิจัยต่างชาติ

2) สูตรการคิดงบประมาณสำหรับแต่ละมหาวิทยาลัยในส่วนของ 70%

E การสร้างบุคลากรวิจัยระดับสูง รวม 60%			F การสร้าง Champion Products และความร่วมมือ R&D ในวาระแห่งชาติ รวม 40%		
E1	5.0%	จำนวนนักศึกษาปริญญาโทที่ผลิต	F1	8.0%	จำนวน Champion products
E2	5.0%	จำนวนนักศึกษาปริญญาเอกที่ผลิต	F2	8.0%	ผลกระทบต่อสังคม
E3	5.0%	จำนวนนักศึกษาหลังปริญญาเอก	F3	8.0%	ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
E4	5.0%	จำนวนทุนอาจารย์รุ่นใหม่	F4	8.0%	ผลกระทบต่อการศึกษา/บริการวิชาการ
E5	5.0%	จำนวนทุนอาจารย์รุ่นกลาง	F5	8.0%	ผลกระทบต่อวาระแห่งชาติ
E6	5.0%	จำนวนทุนอาจารย์กลุ่มวิจัย			

2.5 สถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ก้าวไปข้างหน้า และบรรลุตามเป้าหมายที่สภามหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นผลกระทบต่อการบริหารจัดการของอธิการบดีคนต่อไป ดังมีรายละเอียดของปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 นโยบายรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้ขึ้นแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 โดยรัฐบาลจะบริหารราชการแผ่นดินโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ แผนเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก (พ.ศ.2551-2552) และแผนปกติหรือแผนปฏิบัติราชการระยะเวลา 3 ปี (2551-2554) ได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศไว้ 7 ด้าน ประกอบด้วย นโยบายความมั่นคงของรัฐ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต นโยบายเศรษฐกิจ นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งในที่นี้จะพูดถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัย คือ

นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม โดยมหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการวิจัยตามแนวพระราชดำริการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งงานวิจัยขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยประยุกต์ เร่งรัดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในอนาคต อาทิ เทคโนโลยีสำหรับผู้พิการ เทคโนโลยีอวกาศ เทคโนโลยีพลังงานทดแทน และเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคง เร่งรัดผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและบุคลากรด้านการวิจัยให้สามารถตอบสนองความต้องการของภาคการผลิต ส่งเสริมให้มีหน่วยงานวิจัยที่สามารถรองรับบุคลากรได้อย่างเพียงพอ เช่น ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ และอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ปฏิรูประบบการวิจัยและพัฒนาของประเทศ เพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศ ให้มีโครงการ วิจัยที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น ยา เคมีภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ และสินค้าเกษตร โดยเชื่อมโยงระหว่างภาคเอกชน สถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย ตลอดจนเครือข่ายวิสาหกิจ

2.3.2 การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มีวิสัยทัศน์เป็น “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ซึ่งการปฏิรูปครั้งนี้จะเกิดจากความร่วมมือของทุกคน ทุกฝ่าย ทั้งภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น องค์กรศาสนา และภาคธุรกิจเอกชน สนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา รอบที่สองที่ต้องทำให้คนไทยทุกคนสามารถแข่งขันเท่าทัน และยืนหยัดอยู่ภายใต้สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกทุกขณะได้อย่างสง่างาม อีกทั้งเพื่อตอบสนองการพัฒนาชาติที่ยั่งยืนในอนาคตและเพื่ออนาคตลูกหลานไทย ในปี 2561 ต้องมีการศึกษาทั้งในและนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ คนไทยทุกคนมีโอกาสการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึงทุกภาคส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่คุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครุยุคใหม่ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการบริหารจัดการยุคใหม่ สำหรับเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ต้องทำในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มี 3 เรื่อง คือ กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดผลการปฏิรูปให้ชัดเจน เพื่อประเมินผลการทำงาน สร้างขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากร จะเกิดแผนกำลังคนด้านการศึกษา ระดับชาติ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

- 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย
- 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
- 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัด

การศึกษา

2.6 การประเมินคุณภาพภายในด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายในในแต่ละปีการศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการตรวจประเมินคุณภาพภายใน โดยในปี 2554 แบ่งออกเป็น 9 องค์ประกอบ 43 ตัวชี้วัด ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รวมทั้งตัวชี้วัดการจัดลำดับมหาวิทยาลัย (WUR) โดยการประเมินคุณภาพภายในด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในองค์ประกอบที่ 4 มี 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 4.1 ระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่ 4.2 ระบบและกลไกการจัดการความรู้จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่ 4.3 เงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ต่อจำนวนอาจารย์ประจำและ

นักวิจัยประจำ

ตัวชี้วัดที่ 4.4 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่

ตัวชี้วัดที่ 4.5 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัดที่ 4.6 ผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ

ตัวชี้วัดที่ 4.7 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการจดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

ตัวชี้วัดที่ 4.8 ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของบทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ใน

refereed journal หรือในฐานข้อมูลระดับชาติ

ตัวชี้วัดที่ 4.9 ร้อยละของอาจารย์และนักวิจัยที่ได้รับทุนทำวิจัยและงานสร้างสรรค์จาก

ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยต่ออาจารย์และนักวิจัยทั้งหมด

3. การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากรการวิจัย ประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคลความเป็นนักวิจัย และสรรรภาพการวิจัย 2) ด้านทรัพยากรการทำวิจัย ประกอบด้วยงบประมาณ การวิจัยวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีการทำวิจัย และแหล่งค้นคว้าข้อมูล 3) การบริหารงานวิจัย 4) นโยบายและแผนงานระดับประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดของปัจจัยแต่ละด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านบุคลากรการวิจัย บุคลากรการวิจัยนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะกำหนด

ศักยภาพการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อาชีพ ทัศนคติ ตำแหน่ง อายุภาระงาน ความเป็นนักวิจัย และสมรรถภาพทางการวิจัย ซึ่งก่อนจะเสนอรายละเอียดในส่วนดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดบุคลากรการวิจัยเพื่อแสดงสถานภาพด้านการวิจัย

และพัฒนาของประเทศ เพื่อที่สถาบันอุดมศึกษาจะได้นำไป กำหนดนโยบายและแนวทางในการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งขอเสนอรายละเอียดตามที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2550) ได้นำเสนอข้อมูลดัชนีการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยด้านค่าใช้จ่ายบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1) *ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล* สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยประเภทลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับผลผลิตการวิจัย โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลผลิตการวิจัยเท่ากับ .2561 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลผลิตการวิจัยได้ร้อยละ 15.63 บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีผลผลิตการวิจัยสูงกว่าผู้ที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ ปันทพทา (2540) ที่ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมวิจัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยและคุณลักษณะของนักวิจัยที่ส่งผลต่อผลผลิตการวิจัยของมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการวิจัยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปีขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sax และคณะ (2002) พบว่าอาจารย์ที่มีอายุมากจะมีผลผลิตการวิจัยน้อยกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย ขณะที่งานวิจัยของ Kotrlík และคณะ (2002) ศึกษาพบว่า ระดับอายุอาจารย์ในคณะเกษตรไม่มีผลต่อระดับผลผลิตการวิจัย

2.) *ปัจจัยด้านความเป็นนักวิจัย* พบว่า นิภา ศรีโพธิ์โรจน์ (2527) สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2527) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2531) กล่าวถึงคุณลักษณะนักวิจัยตามหลักของ National Committee on Secondary Education (1972) ของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ว่า คุณลักษณะนักวิจัยประกอบด้วยลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านแรก ด้านอารมณ์ และแรงขับภายใน (emotion-drive) ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการวิจัยนั้นมักจะมีแรงขับในทางอารมณ์ต่างๆ คือ เป็น ผู้มีความอยากรู้อยากเห็น อันเกิดจากแรงขับภายในตัวเอง เป็นผู้ที่มีความสุขภายในอันเกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองและเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นคนที่มุ่งหวังหรือต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จและมีความรู้สึกว้างขวางนั้นมีความค่าต่อตนเองและผู้อื่น ด้านที่สอง ด้านความรู้และประสิทธิภาพ (Knowledge efficiency) ผู้ที่เป็นนักวิจัยที่ประสบผลสำเร็จมักจะมีลักษณะเด่น ในการความรู้ที่มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ เป็นผู้มีความสามารถในการค้นหา เลือกลง และใช้ความรู้จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาได้อย่างรวดเร็วเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะใช้กระบวนการทดลองที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา และมีความสามารถในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตรรกวิทยาในการทดลอง เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ แปลผลและสรุปผล ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการตรวจสอบ วิพากษ์ วิเคราะห์ และจัดระบบข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงาน ด้านที่สาม ด้านการตัดสินใจและการบังคับตน (decision-control) นักวิจัยที่ดีควรจะสามารถด้านการตัดสินใจและบังคับตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้คือ เป็นคนกล้าคิด เป็นคนอดทน มีวิริยะอุตสาหะ ไม่เปื่อง่าย เป็นคนใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เป็นคนถ่อมตนไม่ยกตนข่มท่าน มีความสุขุมรอบคอบ และสุภาพต่อคนทั่วไป เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองให้เป็นไปตามหลักวิชาที่ติงามและยุติธรรม มีความเชื่อในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เข้าใจสังคมและเข้าใจการควบคุมตนเอง และเป็นผู้ที่มีความเชื่อว่ามีโอกาสที่จะค้นหาความจริงได้เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม สอดคล้องกับ Rosnow & Rosenthal (1993) กล่าวว่างานที่นักวิจัยจะสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้นั้นจะต้องมีทัศนคติหรือปรากฏการณ์ทางจิต 9 ประการ ดังนี้ 1) นักวิจัยจะต้องมีความกระตือรือร้น จุดเริ่มต้นของการเป็นนักวิจัยที่ดี คือ ต้องมีความรู้สึกรักและสนใจในงานที่ทำ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่ถูกต้อง 2) ความมีความใจกว้าง โดยเห็นว่าการสังเกต การเอาใจใส่อยากรู้อยากเห็น และความมีใจกว้าง

เป็นคุณสมบัติของนักวิทยาศาสตร์ที่ดี เพราะการค้นพบหลายๆ สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ซึ่งทัศนคติด้านความมีความใจกว้างจะช่วยให้ นักวิจัยเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและจากบุคคลรอบข้างได้เป็นอย่างดี 3) สามัญสำนึกของนักวิจัย บางครั้งจะช่วยให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมและควรจะเป็น 4) ความสามารถในการแสดงบทบาทนักวิจัย เนื่องจากนักวิจัยต้องมีบทบาทในการพิพากษ์ และตรวจสอบงานวิจัย จะต้องมีการแสดงบทบาทนั้นอย่างเหมาะสม 5) มีความคิดริเริ่ม (inventiveness) นอกจากในเรื่องการตั้งปัญหาวิจัยแล้วยังต้องมีความคิดในการจัดหาทุนวิจัยสถานที่วิจัย การเลือกหาแนวทางในการวิเคราะห์แบบใหม่ การวางแผนและการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบรวมทั้งการวางแผนดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามเป้าหมาย 6) มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง (Confidence in one's own judgment) 7) มีความเสมอต้นเสมอปลายและใส่ใจในรายละเอียด (consistency and care about details) ทั้งนี้เพราะไม่มีงานวิจัยใดๆ ที่จะมีข้อมูลและรายละเอียดทุกอย่างที่นักวิจัยต้องการ ดังนั้นการจดบันทึกที่เป็นระบบและสม่ำเสมอ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์มากขึ้น 8) ความสามารถในการสื่อสาร (ability to communicate) และ 9) มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้ที่ได้รับ (integrity and honest scholarship) ส่วน Labaree (2003) กล่าวว่า การเปลี่ยนบทบาทจากครูมาเป็นนักวิจัยทางการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก ความมั่นคง (maturity) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นมากผลการสำรวจเกี่ยวกับอายุเฉลี่ยของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก พบว่ามีอายุเฉลี่ย 35 ปี โดยสาขาวิทยาศาสตร์เป็นสาขาที่มีผู้จบปริญญาเอกที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 32 ปี ขณะที่สาขาทางการศึกษามีผู้จบปริญญาเอกโดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 44 ปี แสดงว่าผู้ที่ผ่านการศึกษาระดับปริญญาเอกของสาขาการศึกษาจะต้องมีประสบการณ์ ในการทำงานมาก่อน ซึ่งจะสอดคล้องกับคุณสมบัติประการที่สอง คือ การมีประสบการณ์วิชาชีพ (professional experience) การมีประสบการณ์ตรงจะช่วยให้ นักวิจัยเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีกว่าการศึกษาจากทฤษฎีที่มาประการสุดท้าย คือ การอุทิศให้กับการศึกษา (dedication to education)

3.1.2 ปัจจัยด้านสมรรถภาพการวิจัย พบว่า สุพรรณณี สนิโทธิ (2546), ธีระวัฒน์ ฆะราช (2546), ประภารัตน์ มีเหลือ (2540) และกาญจนา ตระกูลสุวรรณ (2548) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพการวิจัยในลักษณะเดียวกัน ว่าหมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ควรมีของครูในการสร้างความรู้หรือค้นคว้าหาความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยซึ่งครอบคลุม 2 ด้านคือ ทักษะในการวิจัย และจรรยาบรรณนักวิจัย นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ธีระวัฒน์ ฆะราช (2546) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพการวิจัยปฏิบัติการระหว่างครุภัณฑ์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการและความต่อเนื่องทางการทำวิจัยแตกต่างกัน ได้วัดสมรรถภาพการวิจัยปฏิบัติการของครุภัณฑ์โดยจำแนกสมรรถภาพการวิจัยออกเป็น 1) ความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย 2) สมรรถภาพด้านจิตอาารมณ์ 3) ความสามารถด้านการพัฒนาการเรียนการสอน คณะกรรมการวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์ ของโครงการบัณฑิตศึกษาของประเทศอังกฤษ (อ้างถึงใน ศจิมาศ ขวัญเมือง, 2548) กำหนดสมรรถภาพการวิจัยไว้ 7 ประการได้แก่ ทักษะและเทคนิควิจัย สิ่งแวดล้อมการวิจัย การบริหารงานวิจัย ประสิทธิภาพส่วนบุคคล ทักษะการสื่อสาร การสร้างเครือข่ายและทีมวิจัยและประการสุดท้าย การวางแผนอาชีพ โดยระบุรายละเอียดในการประเมินสมรรถภาพการวิจัยไว้ทั้งสิ้น 36 ข้อ

3.1.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนการทำวิจัย ผลการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การทำงานวิจัยนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังพบว่า มีปัจจัยอื่นที่

เกี่ยวข้องอีก ดังเช่นงานวิจัยของสมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ศึกษาปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานพบว่า ตัวแปรขนาดของหน่วยงาน การสนับสนุนจากหน่วยงาน ความเป็นธรรมในการจัดสรรทุนวิจัย ความเห็นความสำคัญของผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนนโยบายการตัดสินใจในระดับมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยได้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์การบริหารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของวิทยาลัยครู วิทยาลัยครูสุรินทร์ของ สัมมนา รณิธย์ (2536) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสถาบันได้แก่การสนับสนุนทุนวิจัย บรรยากาศทางวิชาการของสถาบัน และผู้บริหารสถาบันเป็นปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับผลิตภาพการวิจัย แต่ อทิตยา ช้างสีสังข์ (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ปัจจัยด้านแหล่งค้นคว้าข้อมูล เงินทุนสนับสนุนการทำวิจัย อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน เวลาสำหรับการทำงานที่เอื้อต่อการทำวิจัย และผลตอบแทนที่จะได้รับจากการทำวิจัยไม่มีผลต่อผลิตภาพการวิจัยสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ศึกษานั้นได้วิเคราะห์ปัจจัยด้านการสนับสนุนการทำวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ งบประมาณการวิจัย และแหล่งทุนสนับสนุน

3.2 การบริหารงานวิจัย

การบริหารงานวิจัย เป็นวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดงานวิจัยที่ดีสร้างศักยภาพนักวิจัย และเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายนับเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถาบันและนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดีแก่ประเทศอย่างต่อเนื่องกันไป จรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2534) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การบริหารงานวิจัยมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพการวิจัย การกำหนดทิศทาง การจัดลำดับความสำคัญ การจัดสรรทรัพยากร การปรับระเบียบและระบบ ตลอดจนการดำเนินการและจัดการต่างๆ มีส่วนในการทำวิจัยหรือพัฒนาการวิจัยก้าวหน้าไปตามเป้าหมาย หรือทำให้หยุดชะงัก หรือแม้แต่ถอยหลัง การบริหารงานวิจัยจำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการบริหารโดยทั่วไปอยู่ไม่น้อย เพราะการบริหารงานวิจัยเป็นการบริหารวิชาการ ซึ่งต้องอาศัยกำลังความคิดของแต่ละบุคคลเป็นหลัก การบริหารจะต้องเอื้อให้ผู้วิจัยแต่ละคนสามารถใช้ความคิดได้โดยอิสระ มีโอกาสสร้างสรรค์ได้ การทำงานภายในกรอบหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นกรอบที่กระชับเท่าใด ก็มีผลให้ความสามารถที่จะผลิตผลงานมีน้อยลงเท่านั้น ขณะเดียวกันการวิจัยก็จำเป็นต้องมีแรงกระตุ้นชักนำและดูแลจึงจะได้ผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาคุณภาพของผลงานวิจัย

วิจารณ์ พานิช (2540) ได้นำเสนอแนวคิดการบริหารงานวิจัยจากประสบการณ์ โดยกล่าวว่าการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การบริหารเพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการชื่นชมที่ผลงาน ไม่ใช่ชื่นชมวัตถุหรือตัวเงิน ที่มาในรูปของเครื่องมือวิจัยและทุนวิจัย วิธีปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือสร้างวัฒนธรรม “ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” โดยหากจะให้มหาวิทยาลัยสามารถผลิตผลงานวิจัยได้อย่างแท้จริงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงวัฒนธรรมและเชิงโครงสร้างอย่างมากมา เนื่องจากสภาพการวิจัยในประเทศคล้ำหลัง ซึ่งเป็นเครื่องบอกเราว่ามีวัฒนธรรมที่ขัดขวางความก้าวหน้าของการวิจัยอยู่มาก หากจะส่งเสริมการวิจัยให้ได้ผลจริงจัง ก็ต้องทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาวัฒนธรรมให้ได้ โดยจะต้องเริ่มต้นแก้ไขปัญหาระบบการวิจัยโครงสร้างในสถาบันอุดมศึกษาเสียก่อน

ส่วนวัฒนธรรมการวิจัยที่ควรมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนและพัฒนา (วิจารณ์ พานิช, 2539) ได้แก่ 1) วัฒนธรรมผู้ผลิต – ผู้บริโภค 2) วัฒนธรรมผู้นำ – ผู้ตาม 3) วัฒนธรรมคุณภาพ – ปริมาณ 4) วัฒนธรรมเสรีภาพ 2 แบบ 5) วัฒนธรรมความเหมือน – ความแตกต่างหลากหลาย 6) วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบใหม่ 7) วัฒนธรรมสอน – เรียนรู้ – สร้างองค์ความรู้ 8) วัฒนธรรมอำนาจ – การเรียนรู้ 9) วัฒนธรรมความรู้สำเร็จรูป – กระบวนการเรียนรู้ 10) วัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์ 11) วัฒนธรรมยุทธวิธีการทำงานเดี่ยวและทีม 12) วัฒนธรรมมองใกล้ใจแคบใฝ่ต่ำ – มองไกลใจกว้างใฝ่สูง 13) วัฒนธรรมงานประจำ – งานพัฒนา 14) วัฒนธรรมงานวิจัยเทียม – วิจัยแท้ ในด้านการติดตามและประเมินผลจะต้องควบคู่ไปกับการให้คำปรึกษา จึงจะมีผลในทางปฏิบัติ ถือเป็นหลักการบริหาร ดังนั้นหัวหน้าโครงการที่ผลการติดตามประเมินผลดีก็ควรได้รับการตอบแทนที่ดี ส่วนหัวหน้าโครงการที่ได้รับเงินไปแล้ว งานไม่คืบหน้าควรได้รับการช่วยเหลือในขั้นแรกและได้รับการลงโทษไม่จัดสรรทุนวิจัยให้อีกในขั้นหลังก่อนหน้านั้น วิจารณ์ พานิช ยังเน้นการสร้างความเป็น “ประชาคมวิจัย” ขึ้นภายในมหาวิทยาลัย คณะหรือภาควิชา ความเป็นประชาคมวิจัยเกิดขึ้นเมื่อมีคนจำนวนหนึ่งมีเป้าประสงค์ร่วมกันจัดให้มีการพบปะเพื่อร่วมมือกันหรือส่งเสริมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นมีความเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือกันตั้งเป้าหมาย กำหนดแผนงาน ร่วมรับรู้ความก้าวหน้าของงาน ช่วยกันให้ความเห็นเพื่อปรับปรุงงานหรือแก้ปัญหาและร่วมกันยินดีเพื่อความก้าวหน้า หรือประสบความสำเร็จ ในทัศนะของรัตนา เพ็ชรอุไร (2542) ได้เสนอวิธีการบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีประสิทธิภาพโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) นโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัย 2) แหล่งเงินทุนวิจัย 3) ศักยภาพในการวิจัย 4) หน่วยงานกลางที่เป็นกลไกในการบริหารงานวิจัย 5) กลยุทธ์ในการบริหารงานวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ โดยในประเด็นการบริหารงานวิจัย ได้เสนอยุทธศาสตร์ดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนางานวิจัย กำหนดวงเงินสมทบการวิจัยให้กับคณาจารย์/หน่วยงานที่สามารถแสวงหาทุนวิจัยจากภายนอกได้และเป็นโครงการที่มีประโยชน์ 2) สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันเป็น Consortium โครงการวิจัยขนาดใหญ่และระยะยาวที่มีผลต่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นความต้องการของประเทศ 3) สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่จากหลักสูตรบัณฑิตศึกษาและศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ ให้นักศึกษาร่วมในโครงการวิจัย 4) สร้างมาตรการแรงจูงใจบุคลากรในการทำงานวิจัย เช่น ให้ผลงานวิจัยเป็นองค์ประกอบในการประเมินผลงาน 5) กำหนดวงเงินสนับสนุนการวิจัยของสถาบันเป็นสัดส่วนกับงบประมาณดำเนินการต่อปี 6) สร้างวาระการวิจัยของสถาบันทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อให้คณาจารย์ได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างโครงการวิจัย 7) จัดทำฐานข้อมูลผลการวิจัยของสถาบัน เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิง 8) จัดตั้งหน่วยงานประสานงานการวิจัย การจัดสิทธิบัตร การติดตามผลการวิจัย การจ่ายค่าตอบแทนต่างๆ แก่นักวิจัยและแสวงหาแหล่งทุนวิจัย เป็นหน่วยงานกลางที่รับงานวิจัยต่างๆ เช่น ศูนย์บริการ Uni-search ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำหนดการวิจัยเป็นภารกิจของอาจารย์อย่างเป็นรูปธรรม

ศิโรจน์ ผลพันธิน(2548) ได้ทำการศึกษาแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ต่างประสบปัญหาที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน นั่นคือนโยบายการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษายังขาดความชัดเจนในทิศทาง ผลงานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศน้อย การบริหารด้านทรัพยากรบุคคล มีการขาดแคลนนักวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะนักวิจัยที่สามารถทำวิจัยในระดับลึก ด้านงบประมาณได้รับการจัดสรรจากรัฐอย่างไม่เพียงพอ

การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้ายุ่งยาก และไม่ทันต่อความต้องการในการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือการวิจัยไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารงานวิจัยในอนาคต ดังนี้ (1) ด้านนโยบาย รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยทุกประเภท สนับสนุนความเชื่อมโยงของระบบวิจัย ให้มากกว่าปัจจุบัน ควรจัดทำแผนแม่บทการวิจัยระดับอุดมศึกษา ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดนโยบายให้สถาบันมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเฉพาะทาง (2) ด้านการจัดรูปองค์กร ควรผสมผสานระหว่างรูปแบบเครือข่ายกับรูปแบบยึดหยุ่น มีสายบังคับบัญชาที่สั้น เน้นความคล่องตัวและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ (3) ด้านทรัพยากรบุคคล ควรสร้างและพัฒนาทั้งนักวิจัยที่มีตำแหน่งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งนักวิจัย และนักศึกษาในบัณฑิตศึกษา (4) ด้านงบประมาณ ควรใช้ระบบคุณธรรม ให้อำนวยความสะดวกต่อการทำวิจัย โดยเน้นผลลัพธ์ที่ได้จากผลงานวิจัยเป็นหลัก (5) ด้านคุณภาพงานวิจัย ควรให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สังคมหรือใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยให้มากขึ้น ควรมีหน่วยงานจัดการดูแลทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากผลงานวิจัย (6) ด้านความเชื่อมโยงของระบบวิจัย ควรมีการจัดตั้งสถาบันวิจัยเฉพาะทาง จัดตั้งหน่วยงานเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่สังคม (7) ด้านความร่วมมือทางวิจัย ควรทำวิจัยแบบคณะวิจัยในรูปแบบเครือข่ายวิจัย ให้เครือข่ายวิจัยใช้ทรัพยากรวิจัยร่วมกันให้มากที่สุด ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่องบทบาทและศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเข้าสู่ทศวรรษที่ 21 โดยสถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543) ได้ระบุว่าศักยภาพ 7 ด้านที่สำคัญ ที่จะนำมหาวิทยาลัยให้มีบทบาทในเรื่องการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างสมบูรณ์ ต้องประกอบด้วย (1) คุณภาพของอาจารย์ (2) หลักสูตรที่เหมาะสม (3) คุณภาพของการวิจัย (4) ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัย (5) การประกันคุณภาพ (6) ความคุ้มค่าของการลงทุน (7) ความเสมอภาคในการศึกษา โดยองค์ประกอบศักยภาพด้านคุณภาพของการวิจัย มีตัวบ่งชี้ดังนี้ คือตีพิมพ์ในวารสารที่เป็นที่ยอมรับในประเทศและต่างประเทศ เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงและพัฒนาต่อไปได้

3.3 ปัจจัยด้านนโยบายและแผนงานระดับประเทศ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพการวิจัยในระดับอุดมศึกษา

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้านนโยบายและแผนงานระดับประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาศักยภาพการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่านโยบายและแผนงานในระดับประเทศมีผลกระทบโดยภาพรวมต่อการพัฒนาศักยภาพการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษานโยบายและแผนงานระดับประเทศ ดังนี้ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) 2) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553) 3) แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา (พ.ศ.2551-2555) 4) พระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2551) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552) แผนพัฒนาอุดมศึกษา ระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2550-2564) ซึ่งขอเสนอรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

3.3.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มีแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ขณะเดียวกันได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อปรับตัวและแสวงหา

ประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่สำคัญได้แก่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน โดยให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ของคนไทยเป็น 10 ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ของกำลังคนทั้งหมด และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการศึกษาและการพัฒนาเป็น 10 คนต่อประชากร 10,000 คน พร้อมทั้งลดปัญหาอาชญากรรมลงร้อยละ 10 และกำหนดให้อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น 80 ปี ควบคู่กับลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ใน 5 อันดับแรก คือ หัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หลอดเลือดสมองและมะเร็งนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงานและลดรายจ่ายด้านสุขภาพของบุคคลลงในระยะยาว

3.3.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553)

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2550) ได้จัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553)” เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ ของประเทศและใช้เป็นกรอบทิศทางในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของงบประมาณประจำปี ตามมติคณะรัฐมนตรีระหว่างปีงบประมาณ 2551-2553 โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค รวมทั้งความต้องการของพื้นที่โดยคำนึงถึงศักยภาพของประเทศ ในขณะเดียวกันได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

นโยบายการวิจัยของชาติระหว่าง พ.ศ. 2551-2553 เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ กรอบการดำเนินงานวิจัยจะเน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยชาติ(พ.ศ.2551-2553) โดยมีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัย ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่งบประมาณการวิจัยกระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง การพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกันซึ่งการดำเนินยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ(พ.ศ.2551-2553) จะต้องมีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้นนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) จะเป็นพื้นฐานเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติระยะยาวต่อไป วิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) คือ “ประเทศไทยมีงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553) คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้นและสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า เพื่อสามารถประยุกต์และพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ เสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและ

ยังยืนยันบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและประมง รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและการบริการซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยดำเนินการพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัยคือ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคมตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนนอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางวิทยาการและทรัพยากรบุคคล โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศเพื่อพัฒนาสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การเสริมสร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และภัยธรรมชาติ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการความรู้ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์นี้ สามารถนำมาสร้างความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาประเทศได้ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้กำหนดวิธีการปรับแต่งยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติให้เข้ากับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศโดยปรับแต่งในรายละเอียดสาระ(Fine Tune) เพื่อให้มีการติดตามการดำเนินการวิจัยในระยะยาวได้ แม้ว่ายุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศได้ถูกปรับตามนโยบายรัฐบาลไปแล้วก็ตาม หน่วยงานวิจัยที่นางบประมาณแผ่นดินไปใช้ในการทำวิจัย ก็ยังคงมีข้อมูลในการวิจัยและในฐานข้อมูลที่ได้ทำไว้กับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เพื่อการติดตามและวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ(พ.ศ.2551-2553) มีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศรวม 25 กลยุทธ์การวิจัย และ 88 แผนงานวิจัย

3.3.3 แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา (พ.ศ.2551-2555)

แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา(พ.ศ.2551-2555) ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาที่เข้มแข็ง สนับสนุนภาคการผลิต และสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันยังมี วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่างๆซึ่งจะสนับสนุนการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม นักธุรกิจ นักวิจัย ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและประชาชนทั่วไป เป้าหมายของแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา(พ.ศ.2551-2555) กำหนดไว้ว่าภายในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ดังนี้ เป้าหมายที่ 1 ร้อยละ 35 ของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตมีนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เป้าหมายที่ 2 มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาคธุรกิจสถาบันการศึกษา การวิจัยและการเรียนการสอน เป้าหมายที่ 3 อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในด้านบุคลากรวิจัยและพัฒนา และสิทธิบัตรที่จัดทำโดย International Institute for Management Development (IMD) อยู่ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าจุดกึ่งกลาง

สำหรับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา(พ.ศ.2551-2555) นั้น จะดำเนินการโดย ยุทธศาสตร์ ที่ 1 เพิ่มความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต มี 4 แผนงานดังนี้ 1) สร้างช่องทางความร่วมมือในการเข้าถึงมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2)พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสถาบันรวมทั้งกฎหมายและแรงจูงใจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม 3) พัฒนาระบบคุณภาพ 4) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งของแหล่งผลิตความรู้ มี 3 แผนงาน ดังนี้ 1)พัฒนาศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางให้เข้มแข็งและทำงานตรงกับความต้องการของภาคการผลิต 2) สร้างกลไกการถ่ายทอดความรู้ระดับสูงระหว่างภาคการผลิตและสถาบันการศึกษา 3) พัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการที่มีการผลิตและบริการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีทักษะในการประดิษฐ์คิดค้น ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตความรู้ ผู้ใช้ความรู้ และการพัฒนาการเรียนการสอน มี 2 แผนงาน ดังนี้ 1) จัดตั้งกลไกขับเคลื่อนแผนแม่บทโครงสร้างทรัพย์สินทางปัญญา 2) พัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมอุตสาหกรรมกลุ่มย่อย

3.3.4 พระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.2551 มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจสังคมบนฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แต่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยคิดอย่างเป็นตรรกะและมีเหตุผล และสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มีความรอบรู้และมีความสามารถโดยไม่ต้องพึ่งพาผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์และเทคโนโลยีจากต่างประเทศเกินความจำเป็น รวมทั้งมีองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานระหว่างสถาบันวิจัยหรือสถาบันการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ และเพื่อสร้างกลุ่มสถาบันเครือข่ายใน

การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและบริการของประเทศ

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่า มีหลักการสำคัญคือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากการปลูกฝังความคิดแบบวิทยาศาสตร์จะช่วยให้ คนไทยมีวิถีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นเหตุมีผลและการคิดแบบวิทยาศาสตร์จะช่วยให้คนไทยมีวิถีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นเหตุมีผลและการคิดแบบวิทยาศาสตร์จะช่วยให้สามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ ขณะที่ประเทศไทยยังขาดกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้คนไทยคิดและทำบนพื้นฐานของตรรกะและเหตุผล ซึ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและสะสมองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันสมัยจะช่วยให้ประเทศสามารถปรับตัวเตรียมป้องกันผลกระทบทางลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสามารถบริหารจัดการและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาโดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศมากเกินไป

พระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.2551 ได้ระบุไว้ชัดเจนตามมาตรา 5 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีแนวทางดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาคือ การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยเฉพาะกำลังคนในระดับบัณฑิตศึกษา นักวิจัย รวมทั้งผู้สอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จำเป็น ให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของประเทศและดำเนินการให้มีการใช้กำลังคนดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้สถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนร่วมมือสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจและสังคมโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ และการวิจัยเชิงทดลองในสาขาต่างๆ รวมทั้งผลักดันให้มีการนำผลการวิจัยและพัฒนาไปสร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นผลผลิตของชุมชนและผลิตภาพโดยรวมของประเทศ คุณภาพชีวิตของประชาชนและประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นส่งเสริมให้สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หรือนักวิจัยขอรับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในประเทศและต่างประเทศ สนับสนุนให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติองค์กรหรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดสังคมฐานความรู้และการพัฒนาชุมชนและประเทศอย่างเหมาะสมและมีความสมดุลผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนมีแผนงานการวิจัยเพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และสร้างสังคมฐานความรู้ อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและเป็นสังคมอุดมปัญญา ให้มีการเร่งรัดการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษายึดถือในการดำเนินงานส่งเสริม พัฒนา และนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงใช้ระเบียบวิธีวิเคราะห์แบบผสม (Mixed Methods) (Teddlie and Tashakkori, 2009) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีระเบียบวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

1. รูปแบบการวิเคราะห์

งานนี้ใช้ระเบียบวิธีวิเคราะห์แบบผสม โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณ แล้วจึงดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงปริมาณจะทำให้ได้ข้อมูลในภาพกว้าง และทำให้สามารถเห็นภาพศักยภาพการวิจัยในภาพรวมของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก”

2. หน่วยในการวิเคราะห์

ในการศึกษาเชิงปริมาณใช้หน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ระดับองค์กร โดยศึกษาจากข้อมูลการวิจัยของข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยขอนแก่น และศึกษาโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 คือการศึกษาศักยภาพการวิจัย จากข้อมูลทุติยภูมิในเรื่องงานวิจัยของข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน) ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 117 คน

ระยะที่ 2 คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการใช้การสัมภาษณ์จากคณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ บุคลากรการวิจัย และเจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการ รวมทั้งสิ้น 12 คน

4. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะตามวิธีการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การข้อมูลจากฐานข้อมูลการวิจัยที่รวบรวมโดยงานวิจัยและบริการวิชาการ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเรื่องงานวิจัยของข้าราชการและพนักงาน (ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน) ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) (มานพ คณะโต, 2550) ในการสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น บุคลากรการวิจัย และเจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการ เป็นต้น เนื่องจากการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาตินั้น ทำให้ช่วยเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการอื่นๆได้ดีขึ้น เพื่อตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาก่อน และทำให้ได้สังเกต สีน้า ท่าทาง อันแสดงออกถึงอารมณ์ร่วมของผู้สัมภาษณ์ ที่ไม่ได้แสดงออกมาด้วยคำพูด ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลการวิจัยที่รวบรวมโดยงานวิจัยและบริการวิชาการ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งกับผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น บุคลากรการวิจัย และเจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการ เป็นต้น โดยมีการนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้ง ขณะที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาได้ทำการจดบันทึกข้อมูล (Field Note) โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกที่เป็นสมุดบันทึก พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง และบันทึกภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ร่วมด้วย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ผู้ศึกษาข้อมูลจากฐานข้อมูลการวิจัยที่รวบรวมโดยงานวิจัยและบริการวิชาการ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มาวิเคราะห์ประมวลผลศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ตัวแปรเดียว (Univariate Analysis) การวิเคราะห์ในระดับนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล และอธิบายคุณลักษณะทั่วไปของศักยภาพด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) องค์ประกอบในการวิเคราะห์อยู่ 3 ประการ (Miles and Huberman, 1994) มีรายละเอียด ดังนี้ (1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นกระบวนการจัดการด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบ ทั้งในทางกายภาพ (Physical) เพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบ ง่ายแก่การใช้งาน การจัดเก็บและการเรียกมาใช้เมื่อต้องการและทางเนื้อหา (Content) เพื่อการจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล จัดลำดับความสำคัญและความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อพร้อมที่จะแสดงและนำเสนอได้อย่างเป็นระบบ (2) การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นกระบวนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม ที่มีอยู่จริงในชุมชน แล้ว (3) หาข้อสรุป (Conclusion) การตีความ (Interpretation) และการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของผลการวิเคราะห์ (Verification) เพื่อหาข้อสรุปจากปรากฏทางสังคมโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ (Phenomenon Relationship) ที่สะท้อนให้เห็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียด คณะผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนา ได้แก่ การอธิบายความเชื่อมโยง การจัดกลุ่มข้อมูล และการตีความ รวมถึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง ได้แก่ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไป ตารางแสดงจำนวน และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ในการนำเสนอ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ทั้งในส่วนของคุณภาพเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ฐานข้อมูล และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บริบทของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนที่ 2 ศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และส่วนที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีรายละเอียดและผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1 บริบทของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมื่อเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีพ.ศ. 2507 นั้น มีคณะต่างๆ อยู่ในมหาวิทยาลัยเพียงสามคณะคือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ ในระยะแรกได้รับนักศึกษาเข้าเรียนในคณะเกษตรศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์นั้น ยังไม่ได้รับนักศึกษาแต่ให้ทำการสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษให้แก่ นักศึกษาคณะอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ดังนั้นในมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงมีภาควิชาภาษาอังกฤษเป็นภาควิชาหนึ่งสังกัดอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ขึ้นอีกคณะหนึ่งและในคณะนี้มีภาควิชาพื้นฐานการศึกษาเพื่อทำการสอนวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2518 มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ โดยให้ภาควิชาใหม่นี้ทำการสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีและวิชาพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งไม่มีในหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์นับเป็นหน่วยงานที่สามของมหาวิทยาลัยที่ทำการสอนวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อนึ่งตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีโครงการใหม่ 7 โครงการและหนึ่งในจำนวน 7 โครงการนี้ คือ โครงการจัดตั้งภาควิชาสังคมศาสตร์และภาควิชามนุษยศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์อยู่ด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่ทำการสอนวิชาด้านมนุษยศาสตร์มีอยู่กระจัดกระจายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ลักษณะที่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน เช่น การทำงานซ้ำซ้อน การสูญเปล่า การขาดคุณภาพและประสิทธิภาพในการสอนและการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการตลอดจนความสามารถของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ประกอบกับมหาวิทยาลัยได้เติบโตขึ้นมากอยู่ในสภาพความพร้อมพอสมควรที่จะจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในการให้บริการการสอนวิชาพื้นฐานทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดังนั้น ในการประชุมคณบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2519 โดยมีศาสตราจารย์ ดร. กำจร มนูญปิฎก รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นประธานที่ประชุม จึงมีมติให้รวมหน่วยงานต่างๆ ที่ทำการสอนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกัน และให้จัดตั้งเป็นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไปและเพื่อให้การจัดตั้งคณะใหม่เป็นไปตามมติที่ประชุมคณบดีดังกล่าวแล้วมหาวิทยาลัยจึงได้มี คำสั่งที่ 14/2520 ลงวันที่ 11 มกราคม 2520 แต่งตั้งคณะกรรมการร่างโครงการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้นโดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี จุติกุล เป็นประธานกรรมการ แต่เนื่องจากขณะนั้นประธานกรรมการต้องทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารหลายด้าน อาทิเช่น เป็นคณบดีคณะเกษตรศาสตร์ เป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และต้องรักษาราชการแทน รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีเป็นบางครั้งบางคราวอีกด้วยจึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะร่างโครงการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้ลุล่วงไปได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงออกคำสั่งที่ 353/2520 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2520 แต่งตั้งคณะกรรมการร่างโครงการจัดตั้ง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้นอีกคณะหนึ่งโดยมี น.ส. ศรีทอง สีหาพงศ์ เป็นประธานกรรมการโดยคณะกรรมการร่างโครงการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ชุดใหม่นี้ ได้เสนอร่างโครงการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อมา ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน ได้นำโครงการนั้นเสนอขออนุมัติจัดตั้งต่อทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2521 ตามที่ปรากฏในหนังสือ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 95 ตอนที่ 72 หน้า 433 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบ่งส่วนราชการของคณะออกเป็นสำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาภาษาต่างประเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชามนุษยศาสตร์ และภาควิชาสังคมศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2531 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แยกภาควิชาจากเดิม 4 ภาควิชาขยายเป็น 8 ภาควิชา ประกอบด้วย ภาควิชาภาษาต่างประเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาพัฒนาสังคม ภาควิชาปรัชญาและศาสนา และภาควิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดีต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้ส่งผลต่อขบประมาณในการบริหารจัดการองค์กร คณะต้องปรับโครงสร้างการดำเนินงานและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับขบประมาณและภาวะการณ์ทางสังคม โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ยุพิน เตชะมณี ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีนโยบายในการรวมงาน รวมคน และมอบหมายงานให้บุคลากรสาย ข และ ค และลูกจ้างประจำรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งลดการจ้างลูกจ้างชั่วคราวลงเพื่อนำขบประมาณเงินรายได้ที่ใช้จ้างลูกจ้างชั่วคราวมาเสริมขบประมาณแผ่นดิน เมื่อต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้การบริหารจัดการภารกิจ และพันธกิจในด้านต่างๆ ของคณะดำเนินไปด้วยความระมัดระวัง โดยแผนพัฒนาคณะในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มุ่งเน้นการส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมรวมถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความเป็นเลิศทางด้านการศึกษา และส่งเสริมจริยธรรมคุณธรรมความเป็นมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาคณะให้เป็นสถาบันชั้นนำในด้านการวิจัย การบริการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และในปี พ.ศ. 2544 นี้เอง รองศาสตราจารย์ ดร. ยุพิน เตชะมณี ได้มีนโยบายให้มีการปรับโครงสร้างของคณะและวางทิศทางให้มีการบริหารจัดการในลักษณะโปรแกรมวิชาแต่การปรับโครงสร้างดังกล่าว ยังไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติเนื่องจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ยุพิน เตชะมณี เกษียณอายุราชการเสียก่อน ต่อมาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีปัญญา ใจใหญ่ คณบดีได้มีการจัดประชุมหลายครั้งเพื่อสานต่อนโยบายการปรับโครงสร้างดังกล่าวและได้มีการจัดประชุม

ระดมความคิดเห็นของบุคลากรในคณะ ระหว่างวันที่ 26 - 28 มีนาคม 2547 ณ อินเทอร์เน็ต อ่าเภอหนอง
แสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งที่ประชุมครั้งนั้นได้มีมติเห็นชอบให้มีการแบ่งส่วนราชการในคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ออกเป็นสำนักงานคณบดี และกลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชา
สังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศ

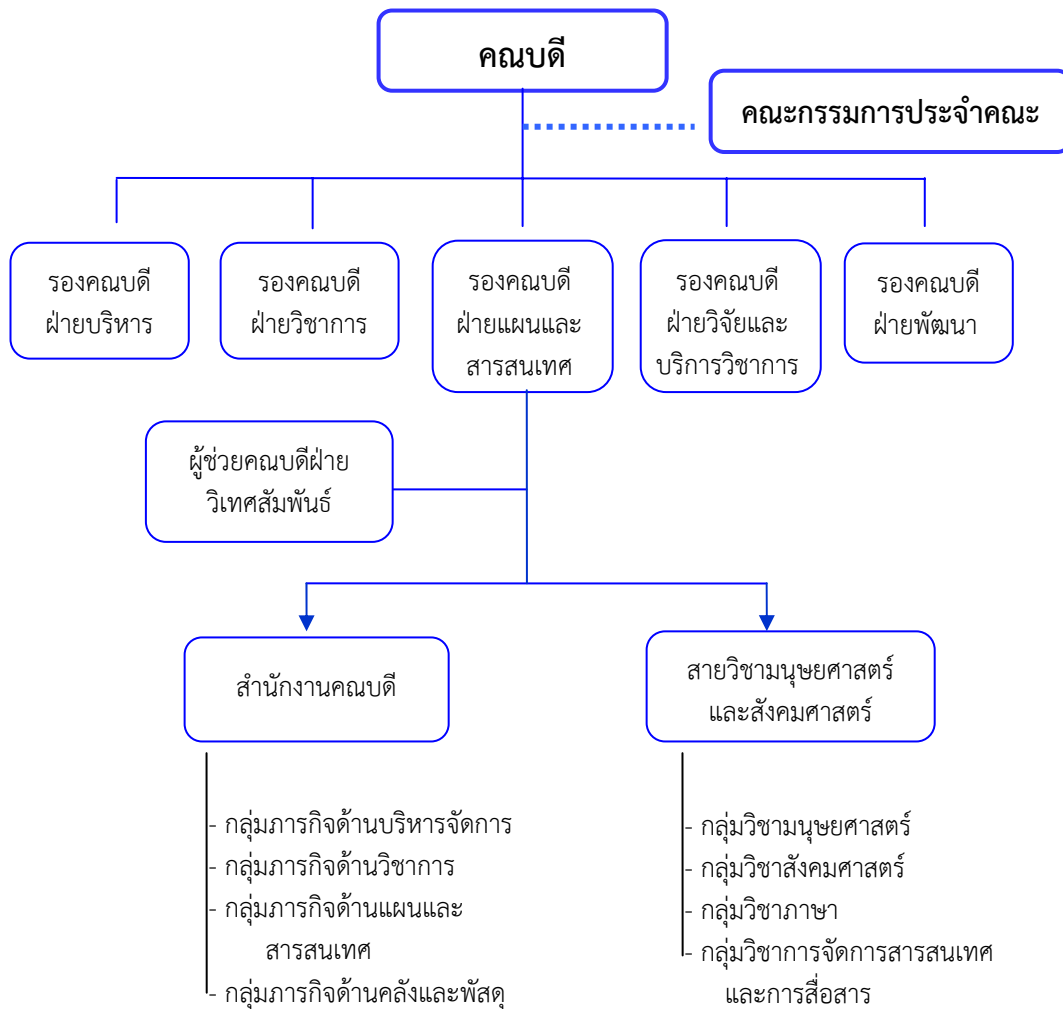
ต่อมาปี พ.ศ. 2547 รองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้ดำรงตำแหน่งคณบดี และได้
มีการปรับโครงสร้างและนำมาสู่การปฏิบัติ โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานคณบดี และสายวิชา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งสำนักงานคณบดีประกอบด้วย 3 กลุ่มภารกิจ ได้แก่ กลุ่มภารกิจด้าน
บริหารและธุรการ กลุ่มภารกิจด้านวิชาการ และกลุ่มภารกิจด้านแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนา ส่วนกลุ่ม
วิชาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่ม
วิชาการจัดการสารสนเทศ อย่างไรก็ตามการปรับโครงสร้างดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มรูปแบบ
เนื่องจากยังต้องอิงระเบียบการแบ่งส่วนราชการตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2541
การบริหารงานจึงซ้ำซ้อนระหว่างภาควิชา กับกลุ่มวิชา

ปัจจุบันคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับการบริหารงานโดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เยาวลักษณ์ อภิชิตวิมลธำ ดำรงตำแหน่งคณบดี โดยมีโครงสร้างการบริหารงาน
แบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายแผนและสารสนเทศ ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ และ
ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ทั้งนี้ในส่วนราชการได้แบ่งการดำเนินงาน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการ
แบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2549 ตามราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 123 ตอนที่ 101
หน้า 44 ลงวันที่ 28 กันยายน 2549 ในข้อ 11 ให้แบ่งส่วนราชการในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เป็นสำนักงานคณบดี และสายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งสำนักงานคณบดีประกอบด้วย 4
กลุ่มภารกิจ ได้แก่ กลุ่มภารกิจด้านบริหารจัดการ กลุ่มภารกิจด้านวิชาการ กลุ่มภารกิจด้านแผนและ
สารสนเทศ และกลุ่มภารกิจด้านคลังและพัสดุ ส่วนกลุ่มวิชาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชา
มนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร
(ดังแผนภาพที่ 1) อนึ่งประกาศดังกล่าวมีผลทำให้ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาต่างๆ พ้นสภาพไปพร้อมกับ
ภาควิชา จึงนับได้ว่าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้เริ่มปฏิบัติพันธกิจตามโครงสร้างใหม่เต็มรูปแบบ
ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2549 เป็นต้นไป

ปรัชญาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า “สติปัญญา
ความคิด และคุณธรรมเป็นหลักในการดำรงตนและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การ
พัฒนาตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน” ทั้งนี้จึงได้ตั้งปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจให้สอดคล้องกัน โดยมี
ปณิธานที่ว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มุ่งมั่นให้การศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตผู้ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา
และคุณธรรม พัฒนาองค์ความรู้ใหม่โดยการวิจัยอย่างต่อเนื่อง บริหารวิชาการเพื่อสนับสนุนการพัฒนา
สังคมอย่างยั่งยืน และธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรม ในขณะที่วิสัยทัศน์ กล่าวว่า คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นคณะชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและมีมาตรฐานเป็นที่
ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศและระดับเอเชียอาคเนย์ จึงได้กำหนดพันธกิจ ดังนี้

- 1) ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความรู้คู่คุณธรรม
- 2) กระจายโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาสู่ปวงชน
- 3) วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม
- 4) สร้างความร่วมมือทางวิชาการทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

- 5) เสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน และ
- 6) ทำนุบำรุง อนุรักษ์ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทั้งนี้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ดำเนินการบริหารจัดการงานวิจัยมาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จในระดับดี ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา สมศ. ปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรียงลำดับคุณภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ติดระดับ 1 ใน 10 จากทั้งหมด 22 คณะ ซึ่งมีคะแนนผลการประเมินเฉลี่ยจาก 18 ตัวชี้วัด ระดับการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าคะแนนเท่ากับ 4.29) อนึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังมีจุดเด่นด้านการวิจัย คือ เป็นคณะที่มีเครือข่ายงานวิจัยระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยมีงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 7.86 ซึ่งเป็นงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ มากถึงร้อยละ 27.42 (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2553) ส่วนผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปี

งบประมาณ พ.ศ. 2552-2554 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สรุปรายละเอียดตามตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการตามมาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ ได้ดังนี้ ในปีงบประมาณ 2552 ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.3918) ในปีงบประมาณ 2553 จำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 17 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.1239) ในปีงบประมาณ 2554 จำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 20 ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 4.0659)

2 ศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การประเมินศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2552 - 2554) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินศักยภาพการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ (1) งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2) การเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ (3) การประเมินด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากหน่วยงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละประเด็นจำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณในการดำเนินงานโดยมีรายละเอียดการนำเสนอ ดังนี้

2.1 งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- จำนวนบุคลากรการวิจัย

จำนวนบุคลากรการวิจัย (ไม่รวมอาจารย์ที่ลาศึกษา) ในปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีสัดส่วนคงที่ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 มีบุคลากรการวิจัยในกลุ่มวิชาภาษามากที่สุดถึง 64 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ในขณะที่บุคลากรการวิจัยในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 เท่ากัน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวเป็นแบบแผนเดียวกันในปีงบประมาณ 2553 และ 2554 (ดังตารางที่ 4.1)

- จำนวนงานวิจัยที่ผลิต

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตงานวิจัยลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 มีผลงานการวิจัยทั้งหมด 33 เรื่อง โดยกลุ่มวิชาที่มีการผลิตผลงานวิจัยมากที่สุดคือ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีผลงานทั้งสิ้น 21 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 18.2 และ 12.1 ตามลำดับ สำหรับในปีงบประมาณ 2553 จำนวนผลงานวิจัยลดลงเหลือเพียง 21 เรื่อง แต่กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ยังคงเป็นกลุ่มวิชาที่มีการผลิตผลงานวิจัยมากที่สุด แต่ลดลงจากเดิมเหลือเพียง 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.4 เช่นเดียวกับกลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีการผลิตผลงานวิจัยลดลงเหลือเพียง 5 และ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.8 และ 4.8 ตามลำดับ ในปีต่อมาคือปีงบประมาณ 2554 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ยังคงเป็นกลุ่มวิชาที่มีการผลิตผลงานวิจัยมากที่สุด แต่ลดลงจากเดิมเหลือเพียง 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 56.5 ในขณะที่กลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร กลับมีการผลิตผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น 7 และ 3 เรื่อง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.4 และ 13.0 ตามลำดับ

และเป็นที่น่าสังเกตว่าในปีงบประมาณ 2552 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีการผลิตผลงานวิจัยได้เพียง 2 เรื่อง แต่ในปีงบประมาณ 2553 และปีงบประมาณ 2554 กลับไม่มีการผลิตผลงานวิจัยออกมาเผยแพร่เลย (ดังตารางที่ 4.1)

- จำนวนเงินทุนที่สนับสนุน

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของจำนวนเงินทุนที่สนับสนุนลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 มีเงินทุนที่สนับสนุนจำนวน 29,284,030 บาท ซึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีเงินสนับสนุนมากที่สุด จำนวน 24,860,500 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 84.9 รองลงมาในกลุ่มวิชาภาษา 2,674,840 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.1 ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีเงินสนับสนุนจำนวน 1,512,590 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 5.2 และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารมีเงินสนับสนุนเพียง 236,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของจำนวนเงินสนับสนุนทั้งหมด สำหรับในปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงินสนับสนุนลดลงเหลือ 20,948,319 บาท ซึ่งลดลงคิดเป็นร้อยละ 28.4 ของเงินสนับสนุนทั้งหมดในปีงบประมาณ 2552 ซึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ยังคงมีเงินสนับสนุนมากที่สุดจำนวน 19,915,069 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.1 และรองลงมาคือกลุ่มวิชาภาษามีเงินทุนสนับสนุนจำนวน 821,250 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 3.9 และในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีเงินทุนจำนวน 100,000 บาท และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารมีเงินสนับสนุนจำนวน 112,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 0.5 เท่ากัน ในปีต่อมาคือปีงบประมาณ 2554 มีเงินสนับสนุนเพียง 19,764,270 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.0 ซึ่งมีเงินสนับสนุนเฉพาะในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์เท่านั้น (ดังตารางที่ 4.1)

- จำนวนเงินทุนที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับการสนับสนุนเงินทุนการวิจัยจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับเงินทุนสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นทั้งหมด 5,977,420 บาท ซึ่งกลุ่มวิชาภาษาที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 2,174,840 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาคือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้รับเงินทุนสนับสนุนจำนวน 2,133,890 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.7 กลุ่มวิชาที่ได้รับเงินสนับสนุนรองลงมาคือกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ จำนวน 432,590.1 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.9 สำหรับกลุ่มที่ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นน้อยที่สุด คือ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารได้รับเพียง 236,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.9 ซึ่งจำนวนเงินทุนที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นลดลงอย่างเห็นได้ชัดในปีงบประมาณ 2553 โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนทั้งหมดเพียง 924,000 บาท โดยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้รับเงินทุนสนับสนุนมากที่สุด เป็นจำนวน 387,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาคือกลุ่มวิชาภาษาได้รับเงินสนับสนุนเป็นจำนวน 325,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.2 ในขณะที่กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพียง 100,000 บาท และ 112,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.8 และ 12.1 ตามลำดับ สำหรับปีงบประมาณ 2554 ได้รับเงินทุนสนับสนุนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นจำนวนทั้งหมด 1,630,500 บาท แบ่งจำนวนเงินสนับสนุนเฉพาะ 3 กลุ่มวิชาเท่านั้น ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้รับจำนวน 1,100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.5 กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารได้รับจำนวน 250,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.4 และกลุ่มวิชาภาษาได้รับจำนวน 280,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.2 แต่สำหรับกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์นั้นไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นในปีงบประมาณ 2554 (ดังตารางที่ 4.1)

- จำนวนเงินที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำหรับจำนวนเงินที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของจำนวนเงินที่สนับสนุนลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 ได้รับเงินสนับสนุนทั้งสิ้นจำนวน 23,306,610 บาท ซึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้รับเงินสนับสนุนมากที่สุดถึง 22,726,610 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 97.5 รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มมนุษยศาสตร์ที่ได้รับเงินสนับสนุนเพียง 500,000 บาท และ 80,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.1 และ 0.3 ตามลำดับ สำหรับในปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงินที่สนับสนุนลดลงเหลือ 20,024,319 บาท ซึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ยังคงมีเงินสนับสนุนมากที่สุด คือจำนวน 19,528,069 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.5 อีกส่วนหนึ่งเป็นของกลุ่มวิชาภาษาที่ได้รับเงินสนับสนุนเพียง 496,250 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 2.5 ในขณะที่ในปีงบประมาณ 2553 เงินที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่นลดลงเหลือเพียง 18,664,270 บาท ซึ่งมีเพียงกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้รับเงินสนับสนุนดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 100.0 และเป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงระยะเวลา 3 ปี กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารไม่เคยได้รับเงินที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่นเลย เช่นเดียวกับกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ที่ขาดการรับเงินที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีงบประมาณ 2553 และ ปี 2554 (ดังตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ร้อยละงานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ

งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนบุคลากรวิจัย				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	25.6 (31)	25.6 (32)	23.9 (28)	-
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	10.7 (13)	10.4 (13)	10.3 (12)	-
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร	10.7 (13)	11.2 (14)	12.0 (14)	-
กลุ่มวิชาภาษา	52.9 (64)	52.8 (66)	53.8 (63)	-
รวม	100.0 (121)	100.0 (125)	100.0 (117)	-

ตารางที่ 4.1 ร้อยละงานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ (ต่อ)

งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนงานวิจัยที่ผลิต				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	63.6 (21)	71.4 (15)	56.5 (13)	63.6 (49)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6.1 (2)	0.0	0.0	2.6 (2)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร	12.1 (4)	4.8 (1)	13.0 (3)	10.4 (8)
กลุ่มวิชาภาษา	18.2 (6)	23.8 (5)	30.4 (7)	23.4 (18)
รวม	100.0 (33)	100.0 (21)	100.0 (23)	100.0 (77)
จำนวนเงินทุนที่สนับสนุน				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	84.9 (24,860,500)	95.1 (19,915,069)	100.0 (19,764,270)	92.2 (64,539,839)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	5.2 (1,512,590)	0.5 (100,000)	0.0	2.3 (1,612,590)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร	0.8 (236,100)	0.5 (112,000)	0.0	0.5 (348,100)
กลุ่มวิชาภาษา	9.1 (2,674,840)	3.9 (821,250)	0.0	5.0 (3,496,090)
รวม	100.0 (29,284,030)	100.0 (20,948,319)	100.0 (19,764,270)	100.0 (69,996,619)
จำนวนเงินทุนที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	35.7 (2,133,890)	41.9 (387,000)	67.5 (1,100,000)	42.4 (3,620,890)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	24.0 (1,432,590)	10.8 (100,000)	0.0	18.0 (1,532,590)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร	3.9 (236,100)	12.1 (112,000)	15.3 (250,500)	7.0 (598,600)
กลุ่มวิชาภาษา	36.4 (2,174,840)	35.2 (325,000)	17.2 (280,000)	32.6 (2,779,840)
รวม	100.0 (5,977,420)	100.0 (924,000)	100.0 (1,630,500)	100.0 (8,531,920)

ตารางที่ 4.1 ร้อยละงานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ (ต่อ)

งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนเงินทุนที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	97.5 (22,726,610)	97.5 (19,528,069)	100.0 (18,664,270)	98.3 (60,918,949)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	0.3 (80,000)	0.0	0.0	0.1 (80,000)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร	0.0	0.0	0.0	0.0
กลุ่มวิชาภาษา	2.1 (500,000)	2.5 (496,250)	0.0	1.6 (996,250)
รวม	100.0 (23,306,610)	100.0 (20,024,319)	100.0 (18,664,270)	100.0 (61,995,199)

2.2 การเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- จำนวนบทความวิชาการที่นำเสนอทั้งหมด

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่บุคลากรการวิจัยไปนำเสนอทั้งหมด 57 บทความ โดยกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการไปนำเสนอมากที่สุด คือ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีผลงานทั้งสิ้น 23 บทความ คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ 26.3 ตามลำดับ สำหรับในปีงบประมาณ 2553 จำนวนบทความวิชาการที่นำเสนอลดลงเล็กน้อยเหลือเพียง 48 บทความ แต่กลุ่มวิชาภาษากลายเป็นกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอได้มากที่สุด ซึ่งมีจำนวนเท่ากับปีงบประมาณ 2552 คือ 19 บทความ คิดเป็นร้อยละ 39.6 ส่วนกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอลดลงเหลือเพียง 17 บทความ คิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาคือกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 18.8 และ 6.3 ตามลำดับ ในขณะที่ปีงบประมาณ 2554 สัดส่วนการผลิตบทความวิชาการลดลงเหลือเพียง 45 บทความ โดยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2553 เป็น 24 บทความ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ในส่วนกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษมีการผลิตบทความวิชาการลดลงเหลือเพียง 13 บทความ คิดเป็นร้อยละ 28.9 เช่นเดียวกับกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอลดลง เหลือเพียงร้อยละ 11.1 และ 6.7 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.2)

- จำนวนบทความวิชาการที่นำเสนอรดับชาติ

จากบทความวิชาการที่มีการผลิตเพื่อนำเสนอทั้งหมด จำแนกออกเป็นการไปนำเสนอในเวทีระดับชาติ ทั้งที่เป็นบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พบว่า ปีงบประมาณ 2552 มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับชาติทั้งหมด 46 บทความ ซึ่งกลุ่มวิชาภาษาเป็นกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับชาติมากที่สุดถึง 18 บทความ คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมาคือกลุ่มวิชา

มนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ที่มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับชาติเพียงร้อยละ 32.6 และ 28.3 ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่าในปีงบประมาณต่อมาคือปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับชาติลดลงเกือบครึ่งหนึ่งเหลือเพียงปีละ 29 บทความ ซึ่งกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์กลับเป็นกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความที่นำเสนอในเวทีระดับชาติมากที่สุด โดยในปีงบประมาณ 2552 สามารถผลิตได้ 10 บทความ และปีงบประมาณ 2553 สามารถผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็น 16 บทความ คิดเป็นร้อยละ 34.5 และ 55.2 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มภาษามีการผลิตบทความวิชาการลดลงจากปีงบประมาณ 2553 จากเดิม 9 บทความ เหลือเพียง 6 บทความ ในปีงบประมาณ 2554 คิดเป็นร้อยละ 31.0 และ 20.7 ตามลำดับ ซึ่งแบบแผนดังกล่าวเป็นแบบแผนเดียวกันในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร (ดังตารางที่ 4.2)

- จำนวนบทความวิชาการที่นำเสนอระดับนานาชาติ

อีกส่วนหนึ่งของบทความวิชาการที่มีการผลิตเพื่อนำเสนอทั้งหมด ได้มีการผลิตเป็นบทความวิชาการภาษาอังกฤษและไปนำเสนอในเวทีระดับนานาชาติ ซึ่งพบว่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติทั้งหมดเพียง 11 บทความ และเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2553 เป็น 19 บทความ และลดลงเล็กน้อยในปีงบประมาณ 2554 เพียง 16 บทความ ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.1 และกลุ่มวิชาภาษามีการผลิตเพียงร้อยละ 9.1 ในขณะที่ปีงบประมาณ 2553 กลุ่มวิชาภาษามีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 52.6 และ 36.8 ตามลำดับ และในปีงบประมาณ 2554 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มวิชาภาษา คิดเป็นร้อยละ 50.0 และ 43.8 ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ตลอดช่วงสามปีงบประมาณที่ผ่านมากลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร มีการผลิตบทความวิชาการที่นำเสนอเวทีระดับนานาชาติได้เพียง 2 และ 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 4.3 และ 2.2 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.2)

- จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด

ในปีงบประมาณ 2552 ได้ มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งสิ้น 21 บทความ และมีแนวโน้มของจำนวนบทความวิชาการทั้งหมดที่ได้รับการตีพิมพ์เพิ่มขึ้น โดยที่ปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 26 และ 27 บทความ ตามลำดับ จากข้อมูลจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ดังกล่าว ในปีงบประมาณ 2552 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์มากที่สุด โดยได้รับการตีพิมพ์ถึง 8 บทความ คิดเป็นร้อยละ 38.1 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมด และจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์น้อยที่สุด อยู่ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ได้ตีพิมพ์เพียง 3 บทความเท่านั้น ถูกคิดเป็นร้อยละ 14.3 ซึ่งในปีงบประมาณต่อมาคือปีงบประมาณ 2553 ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ยังคงมีจำนวนบทความวิชาการเท่ากับ ปีงบประมาณ 2552 แต่คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของงานที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมด และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์น้อยลงเหลือเพียง 5 บทความ ซึ่งถูกคิดเป็นร้อยละ 23.8 เท่านั้น ซึ่งในปีงบประมาณนี้ กลุ่มวิชาภาษาได้มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์สูงที่สุด ถึง 11 บทความ คิดเป็นร้อยละ 42.3 สำหรับปีงบประมาณ 2554 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศ

และการสื่อสาร ซึ่งทั้งสองกลุ่มวิชานี้มีจำนวนบทความวิชาการที่ถูกตีพิมพ์ที่เท่ากัน และมีจำนวนที่ได้รับตีพิมพ์มากที่สุด คือ 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของบทความวิชาการที่ถูกตีพิมพ์ทั้งหมดในปีงบประมาณ 2554 และสำหรับกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์นั้น ได้มีแนวโน้มลดลงจาก ปี 2552 ลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึง 2554 ซึ่งมีจำนวนบทความวิชาการที่ถูกตีพิมพ์เพียง 3 บทความวิชาการ โดยคิดเป็นร้อยละ 11.1 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมดในปี 2554 จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็นการตีพิมพ์ใน 2 ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วย บทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ และในวารสารระดับนานาชาติ (ดังตารางที่ 4.2)

- จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ

จากการวิเคราะห์ พบว่า จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 โดยมีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ 17 22 และ 23 บทความ ตามลำดับ ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และกลุ่มวิชาภาษา ซึ่งทั้งสองมี 5 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ โดยคิดเป็นร้อยละ 29.4 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติทั้งหมด สำหรับกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ มีเพียงแค่ 3 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.6 โดยเป็นกลุ่มวิชาที่มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติน้อยที่สุด สำหรับปีงบประมาณ 2553 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ยังคงมีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เท่ากับปีงบประมาณ 2552 ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มีจำนวนเพียง 3 บทความ เท่ากับกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ โดยคิดเป็นร้อยละ 13.6 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมดในปี 2552 ในกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร และกลุ่มวิชาภาษามีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับชาติที่เท่ากัน และมีจำนวนมากที่สุดในปีงบประมาณ 2553 ซึ่งมีจำนวน 8 บทความ โดยคิดเป็นร้อยละ 36.4 สำหรับในปี 2554 ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ มีจำนวนที่ได้รับการตีพิมพ์ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2552 และ 2553 ซึ่งมีจำนวน 6 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในปี 2554 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 26.1 และในกลุ่มวิชาภาษา ยังคงมีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติมากที่สุด ซึ่งมี 8 บทความ โดยคิดเป็นร้อยละ 34.8 แต่ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2553 มีเพียง 3 บทความ และในปี 2554 มีเพียง 2 บทความเท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 8.7 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติทั้งหมดในปีงบประมาณ 2554

- จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ

ในปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ จำนวน 4 บทความ ในแต่ละปี โดยที่ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ไม่มีบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติเลย และในกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารมีเพียงในปีงบประมาณ 2554 ที่มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ 1 บทความ สำหรับในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์นั้น ปี 2552 มีจำนวน 3 บทความ คิดเป็นร้อยละ 75.0 ของจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมด และในปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มีจำนวน 2 บทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ คิดเป็นร้อยละ 50.0 ในส่วนของกลุ่มวิชาภาษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 และ 2554 มีเพียง 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 25.0 และในปีงบประมาณ 2553 มี 2 บทความ โดยคิดเป็นร้อยละ 50

- จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์

ในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด 21 เรื่อง และมีบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2553 ถึง 28 บทความ และลดลงในปีงบประมาณ 2554 เหลือเพียง 20 บทความ ตามลำดับ โดยกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีบทความทั้งสิ้น 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 28.6 19.0 และ 14.3 ตามลำดับ สำหรับในปีงบประมาณ 2553 กลุ่มวิชาภาษามีการผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ถึง 11 บทความ คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาอีกเป็นกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 34.6 ส่วนกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 19.2 และ 11.5 ตามลำดับ ในขณะที่ปีงบประมาณ 2554 ที่การผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ลดลงเหลือเพียง 20 บทความ ซึ่งพบว่า กลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุดกลายเป็นกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นจำนวน 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 30.0 เท่ากัน รองลงมาคือกลุ่มวิชาภาษามีการผลิตบทความวิชาการได้จำนวน 5 เรื่อง และเป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการผลิตบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ลดลงเรื่อยๆในระยะเวลา 3 ปี ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 นี้ มีการผลิตบทความเหลือเพียง 3 บทความ คิดเป็นร้อยละ 15.0 (ดังตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ร้อยละการเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ

การเผยแพร่งานวิจัย ของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนบทความวิชาการที่ไปนำเสนอทั้งหมด				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	40.4 (23)	35.4 (17)	53.3 (24)	42.7 (64)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	26.3 (15)	18.8 (9)	11.1 (5)	19.3 (29)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	0.0	6.3 (3)	6.7 (3)	4.0 (6)
กลุ่มวิชาภาษา	33.3 (19)	39.6 (19)	28.9 (13)	34.0 (51)
รวม	100.0 (57)	100.0 (48)	100.0 (45)	100.0 (150)

ตารางที่ 4.2 ร้อยละการเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ (ต่อ)

การเผยแพร่งานวิจัย ของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนบทความวิชาการที่ไปนำเสนอระดับชาติ				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	28.3 (13)	34.5 (10)	55.2 (16)	37.5 (39)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	32.6 (15)	24.1 (7)	17.2 (5)	26.0 (27)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	0.0	10.3 (3)	6.9 (2)	4.8 (5)
กลุ่มวิชาภาษา	39.1 (18)	31.0 (9)	20.7 (6)	31.7 (33)
รวม	100.0 (46)	100.0 (29)	100.0 (29)	100.0 (104)
จำนวนบทความวิชาการที่ไปนำเสนอระดับนานาชาติ				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	90.9 (10)	36.8 (7)	50.0 (8)	54.3 (25)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	0.0	10.5 (2)	0.0	4.3 (2)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	0.0	0.0	6.3 (1)	2.2 (1)
กลุ่มวิชาภาษา	9.1 (1)	52.6 (10)	43.8 (7)	39.1 (18)
รวม	100.0 (11)	100.0 (19)	100.0 (16)	100.0 (46)
จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	38.1 (8)	19.2 (5)	11.1 (3)	21.6 (16)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	14.3 (3)	11.5 (3)	22.2 (6)	16.2 (12)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	19.0 (4)	34.6 (9)	22.2 (6)	25.7 (19)
กลุ่มวิชาภาษา	28.6 (6)	42.3 (11)	18.5 (5)	29.7 (22)
รวม	100.0 (21)	100.0 (26)	100.0 (27)	100.0 (74)

ตารางที่ 4.2 ร้อยละการเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัย จำแนกตามกลุ่มวิชาและปีงบประมาณ (ต่อ)

การเผยแพร่งานวิจัย ของบุคลากรการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	
จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	29.4 (5)	13.6 (3)	8.7 (2)	16.1 (10)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	17.6 (3)	13.6 (3)	26.1 (6)	19.4 (12)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	23.5 (4)	36.4 (8)	30.4 (7)	30.6 (19)
กลุ่มวิชาภาษา	29.4 (5)	36.4 (8)	34.8 (8)	33.9 (21)
รวม	100.0 (17)	100.0 (22)	100.0 (23)	100.0 (62)
จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	75.0 (3)	50.0 (2)	50.0 (2)	58.3 (7)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	0.0	0.0	0.0	0.0
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	0.0	0.0	25.0 (1)	8.3 (1)
กลุ่มวิชาภาษา	25.0 (1)	50.0 (2)	25.0 (1)	33.3 (4)
รวม	100.0 (4)	100.0 (4)	100.0 (4)	100.0 (12)
จำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	38.1 (8)	19.2 (5)	15.0 (3)	21.6 (16)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	14.3 (3)	11.5 (3)	30.0 (6)	16.2 (12)
กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและ การสื่อสาร	19.0 (4)	34.6 (9)	30.0 (6)	25.7 (19)
กลุ่มวิชาภาษา	28.6 (6)	42.3 (11)	25.0 (5)	29.7 (22)
รวม	100.0 (21)	100.0 (28)	100.0 (20)	100.0 (69)

2.3 การประเมินด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากหน่วยงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งถูกประเมินโดยองค์การภายนอกอย่างเป็นทางการ 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อนึ่งเกณฑ์ชีวิตของสกอ. ได้นำมาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU) ซึ่งทั้งสามหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ในการประเมินมหาวิทยาลัยเหมือนกันเพียงแต่มีเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ กล่าวคือ สกอ. กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สมศ. กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกในรอบ 5 ปี และ ก.พ.ร. กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งสำหรับการดำเนินงานวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ถูกประเมินจาก 3 หน่วยงานเช่นกัน ซึ่งมีผลการประเมินด้านการวิจัยดังนี้

- การประเมินด้านการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับการประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งกรอบการประเมินประกอบด้วยมิติ 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิผล มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ มิติที่ 4 มิติด้านการพัฒนางานองค์กร สำหรับการประเมินด้านการวิจัย อยู่ในมิติที่ 4 มีทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด (คะแนนเต็มแต่ละตัวชี้วัด 5 คะแนน) ผลการวิเคราะห์ พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับการประเมินตัวชี้วัดที่ 4.2.1 เรื่อง วิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ 5 คะแนน ส่วนการประเมินตัวชี้วัดที่ 4.2.2 งานวิจัยที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเด่นชัดในระดับชาติหรือนานาชาติ ตัวชี้วัดที่ 4.2.3 ผลงานวิจัยที่ได้รับการจัดลิขสิทธิ์และ/หรือได้รับคุณภาพจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ และตัวชี้วัดที่ 4.2.4 ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ได้รับคะแนนการประเมินเพียง 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง (ดังตารางที่ 4.3)

- การประเมินด้านการวิจัยจากสำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) (หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย)

สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ได้แบ่งกลุ่มการประเมินสถาบันอุดมศึกษาเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านคุณภาพบัณฑิต งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน ด้านการประกันและพัฒนาคุณภาพภายใน รวมจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 28 ตัวชี้วัด โดยการประเมินด้านการวิจัยของจาก สมศ. มี 3 ตัวชี้วัด (คะแนนเต็มแต่ละตัวชี้วัด 5 คะแนน) ซึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีผลการประเมินตลอด 3 ปีงบประมาณ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2552 ในตัวชี้วัดที่ 5 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับการประเมินผล 3 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 3.93 และ 5 คะแนน ในปีงบประมาณ 2553 และปีงบประมาณ 2554 ตามลำดับ ในขณะที่ตัวชี้วัดที่ 6 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ ก็มีผลการประเมินเพิ่มขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2552 ได้รับคะแนนการประเมิน 4 คะแนน

และเพิ่มขึ้นในงบประมาณ 2553 เป็น 5 คะแนนเต็ม แต่ในปีงบประมาณ 2554 ค่าคะแนนการประเมินลดลงเหลือเพียง 4.56 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และเป็นที่น่าสังเกตว่าตัวชี้วัดที่ 7 ผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ ได้รับการประเมิน 5 คะแนนเต็ม ตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ (ดังตารางที่ 4.3)

- การประเมินด้านการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ผ่านการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU)

ตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการตรวจประเมินคุณภาพภายใน โดยในปี 2554 แบ่งออกเป็น 9 องค์ประกอบ 43 ตัวชี้วัด ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) การประเมินคุณภาพภายในด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในองค์ประกอบที่ 4 มี 9 ตัวชี้วัด (คะแนนเต็มแต่ละตัวชี้วัด 5 คะแนน) ซึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีคะแนนการประเมินด้านการวิจัยในช่วง 3 ปีงบประมาณ อย่างไม่คงที่ กล่าวคือ ตัวชี้วัดที่ 4.1 ตัวชี้วัดที่ 4.3.2 และตัวชี้วัดที่ 4.4.1 มีเกณฑ์อยู่ในระดับ 5 คะแนนเต็มมาในตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ ในขณะที่ตัวชี้วัดที่ 4.2 ตัวชี้วัดที่ 4.8 และตัวชี้วัดที่ 4.9 มีแนวโน้มลดลงและเพิ่มขึ้นในแต่ละปีงบประมาณ แต่ยังคงอยู่ในดีและดีมาก (5-4 คะแนน) สำหรับในเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ 4.3.1 ตัวชี้วัดที่ 4.6 และตัวชี้วัดที่ 4.7 นั้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง คือ ตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ มีค่าคะแนนค่อนข้างต่ำ เพียง 1 - 2 คะแนน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวชี้วัดที่ 4.4.2 เรื่อง จำนวนผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับการประเมิน 5 คะแนนเต็ม ในปีงบประมาณ 2552 - 2553 แต่ในปีงบประมาณ 2554 กลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากได้รับค่าการประเมินเพียง 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน อย่างไรก็ตามสำหรับตัวชี้วัดที่ 4.5 เรื่อง ร้อยละของบทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ใน refereed journal หรือในฐานข้อมูลระดับชาติหรือระดับนานาชาติต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับการค่าคะแนนประเมินที่ 0 คะแนน ในปีงบประมาณ 2552 - 2553 แต่ในปีงบประมาณ 2554 ได้รับการประเมินค่าคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 2 คะแนน (ดังตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ร้อยละการประเมินด้านการวิจัย จำแนกตามตัวชี้วัดและปีงบประมาณ

การประเมินด้านการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี (N = 5)
	ปี 2552 (N = 5)	ปี 2553 (N = 5)	ปี 2554 (N = 5)	
การประเมินด้านการวิจัยจาก ก.พ.ร. (หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย)				
ตัวชี้วัดที่ 4.2.1 วิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพรในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ	5	5	5	5
ตัวชี้วัดที่ 4.2.2 งานวิจัยที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเด่นชัดในระดับชาติหรือนานาชาติ	1	1	1	1

ตารางที่ 4.3 ร้อยละการประเมินด้านการวิจัย จำแนกตามตัวชี้วัดและปีงบประมาณ (ต่อ)

การประเมินด้านการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี (N = 5)
	ปี 2552 (N = 5)	ปี 2553 (N = 5)	ปี 2554 (N = 5)	
การประเมินด้านการวิจัยจาก ก.พ.ร. (หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย)				
ตัวชี้วัดที่ 4.2.3 ผลงานวิจัยที่ได้รับการจดลิขสิทธิ์และ/หรือได้รับคุณภาพจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้	1	1	1	1
ตัวชี้วัดที่ 4.2.4 ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง(Citation)	1	1	1	1
การประเมินด้านการวิจัยจาก สมศ. (หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย)				
ตัวชี้วัดที่ 5 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่	3	3.93	5	4
ตัวชี้วัดที่ 6 งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์	4	5	4.56	4.5
ตัวชี้วัดที่ 7 ผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ	5	5	5	5
การประเมินด้านการวิจัยจาก สกอ. (IQA-KKU : หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย)				
ตัวชี้วัดที่ 4.1 มีการพัฒนาระบบและกลไกในการสนับสนุนการผลิตงานวิจัยและงานสร้างสรรค์	5	5	4	5
ตัวชี้วัดที่ 4.2 มีระบบการบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและงานสร้างสรรค์	5	4	4	4
ตัวชี้วัดที่ 4.3.1 จำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายในสถาบันต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำทั้งหมด	1	1	1	1
ตัวชี้วัดที่ 4.3.2 จำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายนอกสถาบันต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำ	5	5	5	5
ตัวชี้วัดที่ 4.4.1 ร้อยละของงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์ เผยแพร่ หรือนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชาติหรือระดับนานาชาติต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำ	5	5	5	5
ตัวชี้วัดที่ 4.4.2 จำนวนผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	5	5	1	3
ตัวชี้วัดที่ 4.5 ร้อยละของบทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ใน refereed journal หรือในฐานข้อมูลระดับชาติหรือระดับนานาชาติต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำ	0	0	2	2

ตารางที่ 4.3 ร้อยละการประเมินด้านการวิจัย จำแนกตามตัวชี้วัดและปีงบประมาณ (ต่อ)

การประเมินด้านการวิจัย	ปีงบประมาณ			รวม 3 ปี (N = 5)
	ปี 2552 (N = 5)	ปี 2553 (N = 5)	ปี 2554 (N = 5)	
การประเมินด้านการวิจัยจาก สกอ. (IQA-KKU : หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย)				
ตัวชี้วัดที่ 4.6 ร้อยละของอาจารย์และนักวิจัยประจำที่ได้รับทุนทำวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายในมหาวิทยาลัยต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำทั้งหมด	2	2	1	2
ตัวชี้วัดที่ 4.7 ร้อยละของอาจารย์และนักวิจัยประจำที่ได้รับทุนทำวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายนอกมหาวิทยาลัยต่ออาจารย์และนักวิจัยประจำทั้งหมด	2	2	1	2
ตัวชี้วัดที่ 4.8 ร้อยละของงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำมาใช้อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเด่นชัดในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ต่ออาจารย์ประจำและ/หรือนักวิจัยประจำ	5	3	4	4
ตัวชี้วัดที่ 4.9 จำนวนผลงานวิชาการที่ได้รับการจดลิขสิทธิ์และ/หรือได้รับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ต่ออาจารย์ประจำและ/หรือนักวิจัยประจำ	5	3	5	4

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.1 การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถดำเนินการโดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศักยภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (SWOT Analysis) มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

- จุดแข็ง (Strengths)

1) หลักสูตรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นภายใต้การริเริ่มของภาควิชาจึงมีลักษณะกว้างและมีการบูรณาการของสาขาวิชาอื่นนอกภาควิชาหรือนอกคณะโดยเฉพาะขาดการนำความต้องการจริงของผู้ใช้บัณฑิตมาใช้ในการกำหนดหลักสูตรอย่างจริงจัง การกำหนดวิชาที่มีในหลักสูตรอยู่ในพื้นฐานของความเชี่ยวชาญ/ความต้องการของอาจารย์ในภาควิชาต่างๆ ดังนั้น การเกิดหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการหลายสาขาวิชา และมีการให้เลือกวิชาโทรองรับ

2) มีจำนวนบุคลากรการวิจัยจำนวนมาก ทั้งคณาจารย์ที่เป็นนักวิจัยศักยภาพสูง ระดับชาติและระดับชาติ และมีความร่วมมือที่ดีระหว่างบุคลากรการวิจัยร่วมกับนักวิจัยจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่างประเทศ

3) คุณภาพบัณฑิต เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บัณฑิต และมีอัตราการมีงานทำและศึกษาต่อมากกว่า ร้อยละเฉลี่ย 80

4) บุคลากรการวิจัยมีจุดแข็งในด้านภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ความมั่นใจ และความสามารถในการแก้ปัญหา เพราะส่วนใหญ่เป็นคณาจารย์ในการสนภาษาต่างประเทศ

5) การมีศูนย์ให้บริการวิชาการในระดับคณะ ทำให้เกิดการยอมรับในระดับสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานวิจัยกับชุมชนได้ สดวกยิ่งขึ้น

4) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีงบประมาณสนับสนุนให้กับบุคลากรการวิจัยในการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เป็นเงินสูงถึง 600,000 บาท ต่อปี และมีทุนสนับสนุนสำหรับการวิจัยนวัตกรรมอีก 100,000 บาทต่อปี

6) มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านวิจัย สอดคล้องกับมหาวิทยาลัย ที่จะนำไปสู่ “มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย”

- จุดอ่อน (Weaknesses)

1) บุคลากรการวิจัยมีความกระตือรือร้นในการทำวิจัยน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการมีภาระงานส่วนตัวในระดับสูง ทั้งภาระงานสอนสำหรับคณาจารย์ และภาระการทำงานประจำของเจ้าหน้าที่คณะ เหตุผลดังกล่าวทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย ผลผลิตในการวิจัยของคณะจึงน้อยลงเช่นกัน

2) ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติที่มี Impact factor สูงและผลงานที่ได้รับการอ้างอิงมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และการจัดการสารสนเทศ และการสื่อสาร

3) ระบบบริหารงานบุคคลไม่เอื้อให้คณะสามารถดึงดูด บุคลากรการวิจัยผู้มีศักยภาพสูง มาเป็นนักวิจัย และรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าเอาไว้ได้ มหาวิทยาลัยยังขาดระบบการเตรียมบุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งนักวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

4) การนา มข. สู่อันดับในระดับนานาชาติ มข. ยังมีจุดอ่อนเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมในการเปิดหลักสูตรนานาชาติ จำนวนอาจารย์และนักศึกษาต่างชาติ และโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการในมหาวิทยาลัยซึ่งจะต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอย่างจริงจัง

- โอกาส (Opportunities)

1) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ระดับโลก (World Class University) เป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยจะกำหนดทิศทาง นโยบาย และการผลักดันสู่การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัยได้ง่ายขึ้นและมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือการสนับสนุนในรูปแบบอื่น สอดคล้องกับการกำหนดนโยบายทิศทางและนโยบายเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย” ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น สะท้อนให้เห็นความชัดเจนของเป้าหมายที่จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนากรอบพื้นฐานด้านการวิจัย และมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันและส่งเสริมให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประสบความสำเร็จในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะผลักดันให้

มหาวิทยาลัยขอนแก่น กลายเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยได้ง่ายขึ้น เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับนานาชาติ (world class)

4) การประเมินด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากหน่วยงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อนึ่งเกณฑ์ชี้วัดของสกอ. ได้นำมาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU) เป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับทราบข้อดีและข้อด้อย กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวที่จะไปสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง การประเมินโดยจำแนกเป็นกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ เอื้อให้มีโอกาสให้แต่ละกลุ่มสาขาวิชาช่วยเหลือกันได้มากขึ้น

5) มหาวิทยาลัยขอนแก่นจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยให้กับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังมีหน่วยงานภายนอกที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยของคณะร่วมกับ อาทิ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

- ภาวะคุกคาม (Threats)

1) การประเมินด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากหน่วยงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย มีเกณฑ์พิจารณาทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาศักยภาพการวิจัยจึงไม่เกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ยากต่อการบริหารจัดการงานในการควบคุมแนวทางการวิจัยให้สอดคล้องกับทุกเกณฑ์การประเมิน

2) สภาวะความไม่แน่นอนของการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยให้กับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนความไม่ต่อเนื่องของความร่วมมือกับในการทำวิจัยกับหน่วยงานภาคีภายนอกมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของมหาวิทยาลัย และจากภาวะเศรษฐกิจ ณ ช่วงเวลานั้น ตลอดจนสถานการณ์วิจัยว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือไม่ ซึ่งทำให้การดำเนินงานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะยังคงไม่คล่องตัวและระบบการบริหารงานบุคคลยังมีบุคลากรหลายประเภทซึ่งมีสถานะและสิทธิแตกต่างกัน เป็นสภาวะที่เป็นข้อจำกัดอย่างมากในปัจจุบัน

3.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่สอดคล้องกับพันธกิจและยุทธศาสตร์การวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีพันธกิจและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาที่สร้างองค์ความรู้ให้เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน และ (2) สร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านการวิจัยกับต่างประเทศโดยเน้นประเทศในภูมิภาคเอเชีย รายละเอียดของข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีดังนี้

3.2.1 การพัฒนาศักยภาพด้านทิศทางการวิจัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระบบบริหารงานวิจัยและสร้างสรรค์ โดยมีการพัฒนาสถาบันสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนของคณะและมหาวิทยาลัยและให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ จึงมีการจัดการแผนยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ 2550-2553 ซึ่งในการประชุมดังกล่าวได้มีการกำหนดกรอบการวิจัยในระดับคณะและระดับกลุ่มวิชา มีการเชื่อมโยงกับกรอบการวิจัยของมหาวิทยาลัย

3.2.2 การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรการวิจัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรมีการกำหนดภาระงานที่ชัดเจนด้านการวิจัย เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์หรือบุคลากรการวิจัยปฏิบัติการทำงานวิจัยมากขึ้นกว่าในปัจจุบันและมีความสุขกับการทำวิจัย โดยกำหนดให้งานวิจัยเป็นภารกิจของอาจารย์อย่างเป็นรูปธรรม หรือให้งานวิจัยมีภาระงานสูงเทียบเท่ากับงานสอน ทั้งนี้ควรกำหนดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขของคณะ เช่น การวิจัย 1 เรื่อง เท่ากับภาระงานสอน N สัปดาห์ หรือการนำผลงานวิจัยมาประกอบพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือการให้ค่าตอบแทนพิเศษแก่นักวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัยนอกเหนือจากภาระงานประจำ และควรมีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการใช้ผลงานวิจัยในการเสนอความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรการวิจัยสายสนับสนุน อนึ่งควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อสร้างบรรยากาศความตื่นตัวด้านการวิจัยขึ้นภายในคณะ เช่น การจัดตั้งชมรม การทำวารสาร การจัดสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมมนาวิจัย การประชุมวิจารณ์ข้อเสนอโครงการ การประชุมอภิปรายกระบวนการวิจัย หรือการเชิญชวนนักวิจัยต่างสถาบันมาพบปะสังสรรค์หรือวิจารณ์ผลงานวิจัย ฯลฯ ตลอดจนควรมีการกำหนดมาตรการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการชื่นชมผลงานระหว่างบุคลากรการวิจัยด้วยกันให้เกิดขึ้นในคณะ โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรเป็นแบบอย่างของการสร้างวัฒนธรรมการชื่นชมผลงาน เช่น กำหนดให้มีฐานข้อมูลบุคลากรการวิจัยดีเด่นของสถาบัน โดยการแสดงให้เห็นผลลัพธ์ของงานวิจัยทั้งหมด รวมทั้งแสดงชื่อบุคลากรการวิจัยเจ้าของผลงานและหน่วยงานที่สังกัด แล้วนำผลงานวิจัยมาตีพิมพ์ในวารสาร เป็นต้น

3.2.3 การพัฒนาศักยภาพด้านระบบสนับสนุนและระบบจูงใจ

จากเดิมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระบบและกลไกสนับสนุนให้อาจารย์ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยในส่วนของคณะนั้น มีกองทุนสนับสนุนการวิจัย นอกจากนี้คณะยังได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ทั้งจากแหล่งทุนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังมีความร่วมมือระหว่างนักวิจัยกับองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น Radboud University Nijmegen กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น นอกจากนี้คณะได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิจัย ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการวิจัยและกรรมการวารสารคณะ ซึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยของอาจารย์และสายสนับสนุน ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 ได้ตั้งงบประมาณสนับสนุนการวิจัยดังนี้

- 1 สนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จำนวน 100,000 บาท
- 2 สนับสนุนทุนวิจัย จำนวน 500,000 บาท
- 3 งานสนับสนุนทุนนวัตกรรมองค์ความรู้ด้านวิจัย จำนวน 100,000 บาท

4 สนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยในงานนวัตกรรมของคณะ จำนวน 100,000 บาท

5 สนับสนุนการประสานงานภาคีเครือข่ายการวิจัยและบริการวิชาการ จำนวน 100,000 บาท

อนึ่งในการการพัฒนาศักยภาพด้านระบบสนับสนุนและแรงจูงใจในด้านอื่น คณะควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ เช่น การขออนุญาตทุนโครงการวิจัย และการเบิกจ่ายเงิน โดยบุคลากรการวิจัยสามารถเปิดดูรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งตัวอย่างในการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงินได้ในเว็บไซต์ของคณะ นอกจากนี้ยังมีฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญของบุคลากรการวิจัยในขณะที่ยังมีข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ทำเนียบนักวิจัย ทำเนียบผู้เชี่ยวชาญ บทความที่ตีพิมพ์วิจัยเผยแพร่ เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการจัดสรรทุนวิจัยเหมาะสมและสอดคล้องกับคุณภาพของกรวิจัย โดยมีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณให้กับบุคลากรการวิจัยได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยภายในคณะที่เหมาะสม เช่น ในส่วนของ การส่งเสริมวิจัยชั้นเรียน หรือวิจัยสถาบัน เพิ่มขึ้น

ในส่วนขอระบบสร้างแรงจูงใจของกระบวนการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย คณะควรมีระบบสนับสนุนให้อาจารย์นำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระดับชาติ ตลอดจนมีระบบสนับสนุนการไปนำเสนอ ผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระดับนานาชาติ โดยกำหนดให้เงินทุนสนับสนุนมีผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ตามเงื่อนไขในประกาศของคณะให้ใช้เงินสนับสนุนการวิจัยและบริการวิชาการ พ.ศ. 2550

3.2.4 การพัฒนาศักยภาพด้านการติดตามและประเมินผล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรมีระบบการติดตามความก้าวหน้าของบุคลากรการวิจัย ตลอดจนโครงการวิจัยต่างๆ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามเพื่อตรวจและประเมินผลงานวิจัย และกำหนดให้บุคลากรการวิจัยส่งรายงานการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งโดยงานวิจัยและบริการวิชาการ ประเมินผลคุณภาพงานวิจัย และให้คำแนะนำการทำวิจัย แล้วส่งคืนให้นักวิจัยทำการปรับปรุงแก้ไข มีการเสนอผลวิจัยในเวทีภายในคณะ เสนอผลการศึกษาเบื้องต้นเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเมื่อบุคลากรการวิจัยได้ส่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ก็ควรมีการนำเสนอผลงานวิจัยแบบเปิดกว้าง โดยจัดเวทีเสนอผลงานวิจัย เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ เพื่อนร่วมงาน นักศึกษา หน่วยงานภายนอก และมีผู้สนใจเข้ารับฟังการนำเสนอผลงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารของคณะ รวมทั้งมีการประกาศเกียรติคุณในการที่บุคลากรการวิจัยของคณะได้รับรางวัล

ซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ผู้วิจัยนำเสนอมุ่งหวังเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจด้านการวิจัยของคณะอันจะส่งผลสู่การบรรลุตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในการเป็น “มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก” ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อศึกษาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้ระเบียบวิธีวิเคราะห์แบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีในการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้หน่วยวิเคราะห์ในระดับองค์กร คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยทำการวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิในเรื่องงานวิจัยของข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน) ในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 117 คน และวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกกับคณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับระบบการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ บุคลากรการวิจัย และเจ้าหน้าที่งานวิจัย และบริการวิชาการ รวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์ตารางไขว้ และใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการนำเสนอ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ จำแนกตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1.1 ศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การประเมินศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2552 – 2554) ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินศักยภาพการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1.1.1 งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า จำนวนบุคลากรการวิจัย (ไม่รวมอาจารย์ที่ลาศึกษา) ในปีงบประมาณ 2554 ปัจจุบันมีบุคลากรการวิจัยทั้งสิ้น 117 คน โดยกลุ่มวิชาภาษา มีบุคลากรการวิจัยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ ซึ่งตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตงานวิจัยลดลง โดยในปีงบประมาณ 2552 มีผลงานการวิจัยทั้งหมด 33 เรื่อง และลดลงในปีงบประมาณ 2553 เหลือเพียง 21 เรื่อง และในปีงบประมาณ 2554 มี 23 เรื่อง โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นจำนวนมาก แต่ในระยะ 3 ปีงบประมาณ มีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ ในปีงบประมาณ 2552 มีเงินทุนที่สนับสนุนจำนวน 29,284,030 บาท ซึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีเงินสนับสนุนมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาภาษา สำหรับในปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงินสนับสนุนลดลงเหลือ 20,948,319 บาท ซึ่งลดลงคิดเป็นร้อยละ 28.4 ของเงินสนับสนุนทั้งหมด ในปีงบประมาณ 2552 และปีต่อมาคือปีงบประมาณ 2554 มีเงินทุนสนับสนุนเพียง 19,764,270 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.0 ซึ่งมีเงินทุนสนับสนุนเฉพาะในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์เท่านั้น เมื่อจำแนกเป็น เงินทุนที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีแนวโน้ม

ลดลง โดยได้รับการสนับสนุนเงินลงทุนการวิจัยจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีงบประมาณ 2552 มากถึง 5,977,420 บาท และลดลงเหลือเพียง 1,630,500 บาท ในปีงบประมาณ 2554 เช่นเดียวกับจำนวนเงินทุนที่สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 ได้รับเงินทุนสนับสนุนทั้งสิ้นจำนวน 23,306,610 บาท และในปีงบประมาณ 2554 ลดลงเหลือเพียง 18,664,270 บาท (ดังตารางที่ 4.1)

1.1.2 การเผยแพร่งานวิจัยของบุคลากรการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตบทความวิชาการที่น่าเสนอ ลดลง ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่บุคลากรการวิจัยไปนำเสนอทั้งหมด 57 บทความ โดยกลุ่มวิชาที่มีการผลิตบทความวิชาการไปนำเสนอมากที่สุด คือ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ รองลงมา เป็นกลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ในขณะที่ปีงบประมาณ 2554 สัดส่วนการผลิตบทความ วิชาการลดลงเหลือเพียง 45 บทความ ซึ่งจำแนกเป็นบทความวิชาการที่น่าเสนอระดับชาติ พบว่า ในปีงบประมาณ 2552 มีการผลิตบทความวิชาการที่น่าเสนอเวทีระดับชาติทั้งหมด 46 บทความ และเป็นที่น่าสนใจว่าในปีงบประมาณต่อมาคือปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มีแนวโน้มของการผลิตบทความ วิชาการที่น่าเสนอเวทีระดับชาติลดลงเกือบครึ่งหนึ่งเหลือเพียงปีละ 29 บทความ ในขณะที่บทความ วิชาการที่น่าเสนอระดับนานาชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 กลับมีแนวโน้มของการ ผลิตบทความวิชาการที่น่าเสนอเวทีระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่ น่าเสนอเวทีระดับนานาชาติทั้งหมดเพียง 11 บทความ และเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2553 เป็น 19 บทความ และลดลงเล็กน้อยในปีงบประมาณ 2554 เพียง 16 บทความ

ในขณะที่บทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด ในปีงบประมาณ 2552. ได้ มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งสิ้น 21 บทความ และมีแนวโน้มของจำนวนบทความ วิชาการทั้งหมดที่ได้รับการตีพิมพ์เพิ่มขึ้น โดยที่ปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 26 และ 27 บทความ ตามลำดับ แบ่งเป็นจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 โดยมีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ 17 22 และ 23 บทความ ตามลำดับ ส่วนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ ตลอด ระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ 2552 2553 และ 2554 มีจำนวนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ในวารสารระดับนานาชาติ จำนวน 4 บทความ ในทุกปี อนึ่งในส่วนบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ ในปีงบประมาณ 2552 มีบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ และหรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด 21 เรื่อง และมีบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และหรือ นำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2553 ถึง 28 บทความ และลดลงในปีงบประมาณ 2554 เหลือ เพียง 20 บทความ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.2)

1.1.3 การประเมินด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากหน่วยงาน ทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย พบว่า ในการประเมินด้านการวิจัยของหน่วยงาน ภายนอกมหาวิทยาลัย จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้รับการประเมิน ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับการประเมินในระดับดีมาก (ได้ 5 คะแนน เต็ม) ใน 3 ตัวชี้วัด มีเพียงตัวชี้วัดที่ 4.2.4 เรื่อง ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง ได้รับคะแนนการประเมิน เพียง 1 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง สำหรับการประเมินด้านการวิจัยจากสำนักงานประเมินและ รับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) จากการประเมินทั้ง 3 ตัวชี้วัด พบว่า ตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงระดับดีมาก (3-5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) ในตัวชี้วัดที่ 5 และตัวชี้วัดที่ 6 ในขณะที่ตัวชี้วัดที่ 7 ได้รับการประเมิน 5 คะแนนเต็ม ตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ นอกจากนี้ในการประเมินด้านการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ผ่านการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA-KKU) พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรมีการปรับปรุงในตัวชี้วัดที่ 4.3.1 ตัวชี้วัดที่ 4.6 และตัวชี้วัดที่ 4.7 เพราะตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ มีค่าคะแนนค่อนข้างต่ำ เพียง 1 -2 คะแนน และควรพัฒนาตัวชี้วัดที่ อื่นๆ ให้พัฒนาอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (การประเมิน 5 คะแนนเต็ม) ต่อไป (ดังตารางที่ 4.3)

1.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ศึกษาได้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่สอดคล้องกับพันธกิจและยุทธศาสตร์การวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีพันธกิจและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาที่สร้างองค์ความรู้ให้เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน และ (2) สร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านการวิจัยกับต่างประเทศ โดยเน้นประเทศในภูมิภาคเอเชีย รายละเอียดของข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีดังนี้

1.2.1 การพัฒนาศักยภาพด้านทิศทางการวิจัย พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระบบบริหารงานวิจัยและสร้างสรรค์ โดยมีการพัฒนาสถาบันสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนของคณะและมหาวิทยาลัยและให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ จึงมีการจัดการแผนยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ 2550-2553 ซึ่งในการประชุมดังกล่าวได้มีการกำหนดกรอบการวิจัยในระดับคณะและระดับกลุ่มวิชา มีการเชื่อมโยงกับกรอบการวิจัยของมหาวิทยาลัย

1.2.2 การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรมีการกำหนดภาระงานที่ชัดเจนด้านการวิจัย เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์หรือบุคลากรการวิจัยปฏิบัติการทำงานวิจัยมากขึ้นกว่าในปัจจุบันและมีความสุขกับการทำวิจัย โดยกำหนดให้งานวิจัยเป็นภารกิจของอาจารย์อย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการใช้ผลงานวิจัยในการเสนอความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรการวิจัยสายสนับสนุน อนึ่งควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อสร้างบรรยากาศความตื่นตัวด้านการวิจัยขึ้นภายในคณะ ตลอดจนควรมีการกำหนดมาตรการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการชื่นชมผลงานระหว่างบุคลากรการวิจัยด้วยกันในคณะ

1.2.3 การพัฒนาศักยภาพด้านระบบสนับสนุนและระบบจูงใจ จากเดิมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระบบและกลไกสนับสนุนให้บุคลากรการวิจัย ผ่านกองทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะ นอกจากนี้จึงควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ เช่น การขอทุนอุดหนุนโครงการวิจัย และการเบิกจ่ายเงิน โดยบุคลากรการวิจัยสามารถเปิดดูรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งตัวอย่างในการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงินได้ในเว็บไซต์ของคณะ ทั้งนี้ควรมีการจัดสรรทุนวิจัยเหมาะสมและสอดคล้องกับคุณภาพของการวิจัย ในส่วนของระบบสร้างแรงจูงใจของกระบวนการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย คณะควรมีระบบสนับสนุนให้อาจารย์นำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยกำหนดให้เงินทุนสนับสนุนมีผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่และหรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งใน

ระดับชาติและระดับนานาชาติ ตามเงื่อนไขในประกาศของคณะให้ใช้เงินสนับสนุนการวิจัยและบริการวิชาการ พ.ศ. 2550

1.2.4 การพัฒนาศักยภาพด้านการติดตามและประเมินผล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ควรมีระบบการติดตามความก้าวหน้าของบุคลากรการวิจัย ตลอดจนโครงการวิจัยต่างๆ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามเพื่อตรวจและประเมินผลงานวิจัย และกำหนดให้บุคลากรการวิจัยส่งรายงานการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งโดยงานวิจัยและบริการวิชาการ ประเมินผลคุณภาพงานวิจัย และให้คำแนะนำการทำวิจัย ควรมีการนำเสนอผลงานวิจัยแบบเปิดกว้าง โดยจัดเวทีเสนอผลงานวิจัย เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีผู้สนใจเข้ารับฟังการนำเสนอผลงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารของคณะ รวมทั้งมีการประกาศเกียรติคุณในการที่บุคลากรการวิจัยของคณะได้รับรางวัล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อประโยชน์ในการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปใช้ควรมอบให้กลุ่มภารกิจด้านแผนและสารสนเทศ นำข้อเสนอแนะจากที่สรุปแล้วจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย โดยจัดทำกรอบนโยบาย ทิศทาง และแนวทางการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนต่อคณะกรรมการคณะ นอกจากนี้ควรมีการกำหนดหรือมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิจัย ได้ควบคุม ดูแล และช่วยเหลือให้บุคลากรการวิจัยสามารถปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ พร้อมทั้งจัดหลักสูตรอบรมหรือมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรการวิจัยรุ่นใหม่ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้บุคลากรการวิจัยรุ่นใหม่ได้มีความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านการวิจัย อันจะก่อให้เกิดการสร้างงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง

ในส่วนของการบริหารจัดการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็ควรมีการจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัยให้เพียงพอ เพื่อสนับสนุนให้แก่บุคลากรการวิจัยของคณะ ได้ทำการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ควรจัดสรรอัตราของบุคลากรที่เป็นนักวิจัยให้แก่คณะ เพื่อจะได้มีนักวิจัยที่มีเวลาทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยและทดลองเต็มเวลา และจัดสรรทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรการวิจัย

นอกจากนี้ในส่วนของงานวิจัยและบริการวิชาการ ที่รับผิดชอบขอบเขตของการทำวิจัยของบุคลากรการวิจัยในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็ควรมีการปฏิบัติและปรับปรุงระบบบริหารจัดการ ซึ่งให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องงบประมาณการวิจัย โดยลดขั้นตอนของเอกสารการเบิกจ่ายเงินวิจัย ให้มีความคล่องตัวในด้านการเบิกจ่ายมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรการวิจัยได้ผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ ตลอดจนปรับปรุงระบบฐานข้อมูลนักวิจัย ฐานข้อมูลผลงานวิจัยของบุคลากรการวิจัยสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรได้มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับยุทธวิธีการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของบุคลากรการวิจัย ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เฉพาะกลุ่มบุคลากรการวิจัยใหม่ หรือนักวิจัยรุ่นใหม่ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.2.2 ควรมีการวิเคราะห์วัฒนธรรมการวิจัยของบุคลากรการวิจัยที่เอื้อต่อการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในเชิงลึก (Ethnography) เพื่อจะได้สะท้อนความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมของบุคลากรการวิจัย ในการวิจัยได้ชัดเจนลึกซึ้ง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ได้ สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

2.2.3 ควรมีการวิจัยติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือคณะอื่นๆ ตลอดจนในระดับมหาวิทยาลัย

2.2.4 ควรมีการวิจัยหารูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับหน่วยงานทั้งในระดับ คณะ และระดับมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณเวลา, สุชาติ ชนะจิตร, สุภาพรณ ณ บางช้าง และเพชรรา ภูริวัฒน์. (2534). บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระวัฒน์ ฆะราช. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและสมรรถภาพการวิจัยระหว่างครุณักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการและความต่อเนื่องทางการทำวิจัยแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารักษ์. (2546). ข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). แผนยุทธศาสตร์การบริหาร มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2555 -2558. ขอนแก่น: กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี ฝ่ายแผนและพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2554). รายละเอียดตัวชี้วัด การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ 2554 มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: ฝ่ายแผนและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2553). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2553. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2553). คู่มือรายละเอียดตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายใน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพฝ่ายแผนและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2552). แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี ปีงบประมาณ 2552 – 2555. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2552). รายละเอียดตัวชี้วัด การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ 2552. ขอนแก่น: กลุ่มภารกิจด้านแผนและสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา เพชรอุไร. (2542). ประสบการณ์และวิธีการบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ. ประชาคมวิจัย, 28(4),32-35.
- วิจารณ์ พานิช. (2539, 13 มิถุนายน). มหาวิทยาลัยการวิจัย: การปรับเปลี่ยนภารกิจสร้างสรรค์ปัญญา. กรุงเทพฯธุรกิจ. หน้า7.
- สมใจ จิตพิทักษ์. (2532). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันท์ ปันทุพา. (2540). สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการทำวิจัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยและคุณลักษณะของนักวิจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการวิจัยของมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภางค์ จันทวนิช. (13 กันยายน 2526). บรรยาย คณบดี. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร _____ . (2540). การบริหารงานวิจัย แนวคิดจากประสบการณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- _____. (2540). การพัฒนางานวิจัยในมหาวิทยาลัย. จุฬารวิจัย,16(2),27-32.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2550). แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประโยชน์ในการวิจัย. กรุงเทพฯ: GENIE.IDEAL AD & MARKETING Co.,Ltd.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- _____. (2546). ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: เจ พี ออฟเซท.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับอุดมศึกษา ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554.
- อาทิตยา ช่างสีสังข์. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยการพยาบาลสังกัด กลาโหมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. (เอกสารอัดสำเนา).
- Apply,E.J. (1973). Role of teaching in higher education: Its decline and revival. Liberal education. 59(4),449-463.
- Kerr, Clark. (1964). The use of the university. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Martin,Thomas W. and K.J. Berry. (1969). Teaching Research Dilemma: Its Sources in the University setting. Journal of higher education, 40,691-703.